

TRANSCRIPT VAN DE STATENCOMMISSIE BEREIKBAARHEID EN ENERGIETRANSITIE VAN PROVINCIE UTRECHT
d.d. 16 oktober 2024

Aanwezigen:

Voorzitter: dhr. Nagtegaal

Namens het College van GS: dhr. van Essen

Mw. Ghijsels-Kerkhoff (BBB), mw. de Man (VVD), mw. Matser (GroenLinks), dhr. Vermaat (SGP), dhr. Fiscalini (UtrechtNu!), dhr. Borger (D66), mw. Flink (PvdA), dhr. de Goederen (Partij voor de Dieren), mw. Rikkoert (ChristenUnie), dhr. van Lunteren (Volt), mw. Hoek (50PLUS), dhr. van der Star (PVV), mw. Welschen-van der Hoek (CDA)

Van ambtelijke zijde aanwezig: dhr. Poort (Statenadviseur), mw. Kievits (commissiesecretaris)

1. Opening

De voorzitter: Beste mensen, als iedereen zijn of haar plaatsen wil gaan innemen, dan gaan we beginnen. Het is inmiddels twee over zeven. We waren nog allemaal gemoedelijk en gezellig met elkaar aan het praten en dat is ook hartstikke goed, maar we gaan nu toch beginnen. Agendapunt 1, de opening, en dat doe ik nu bij deze. Ik wil ook iedereen weer welkom terug heten. Alle Statencommissiedelen natuurlijk, en ook de mensen die thuis meekijken en uiteraard dank aan GS, die ook vanavond weer bij ons aanwezig is. Vanavond betreft een extra commissievergadering, heb ik allemaal al verteld, en het gaat eigenlijk maar om één onderwerp. U heeft het ook hier voor mij kunnen zien. U heeft allen zes minuten spreektijd en GS heeft twintig minuten. U kent inmiddels de regels als het gaat om de interrupties.

2. SB Tussenbalans II RES

De voorzitter: Dan wil ik gewoon naar agendapunt 2 gaan, en dat is de Statenbrief waar het vanavond om gaat. De Statenbrief tussenbalans, ik weet niet of ik dan twee moet zeggen, ja, II, een Romeins cijfer, ja, twee, twee RES. En u heeft eerder ook een PS-bijeenkomst gehad op 25 september. Bent u ook geïnformeerd over deze Statenbrief. En vandaag gaan we dus ook het debat hierover voeren. En u heeft ook al de nodige technische vragen kunnen stellen. Dus ook daar zal ik vandaag weer kritisch op zijn. Er is ook een memo gestuurd door de gedeputeerde naar aanleiding van de resterende vragen die ook uit die sessie zijn voorgekomen. Ik kan me zomaar voorstellen dat ook elke fractie die hier aanwezig is hierover het woord wil voeren. Ik denk dat dat het geval is. Dus we gaan het gewoon weer lekker simpel doen op fractiegrootte. Dus dan wil ik het woord geven aan mevrouw Ghijsels-Kerkhoff van de BBB.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Dank u wel, voorzitter. De tussenstand van de RES 1.0 valt breed te interpreteren. En er wordt geconcludeerd dat we achterlopen, maar de BBB is van mening dat we eigenlijk best goed op schema liggen. We zijn er nog niet, maar met nog vijf jaar te gaan en met voldoende zachte plannen in de achterzak en is er in onze beleving geen harde noodzaak om het nu zeer gewenste, ongewenste instrument van het projectbesluit in te zetten. We hebben deze middag afdoende redenen gehoord om even een pas op de plaats te maken qua windturbines. Maar wij weten dat GS daar anders over denkt. Het is duidelijk dat GS tegen de zin van vele burgers en misschien zelfs wel tegen de ratio in, op dit moment doorgaat en er geen

moment van bezinning zal ontstaan als gevolg van gewijzigde inzichten, realiteitszin of een andere politieke werkelijkheid. Dus er komen projectbesluiten aan. Naar aanleiding van de memo-beantwoording van vragen het volgende. Het verschil tussen het initiële bod, dus de aangegeven ambitie per gemeente, met name dan gericht op de U16 en hetgeen dat nu concreet is constateren we dat er nog 633 gigawatt uur aan zachte plannen is. Mijn eerste vraag is dan ook aan GS, waarom niet eerst daar verder op duwen? En we constateren nog iets. We constateren dat voor een paar gemeenten en niet toevallig juist de gemeenten die wat achterlopen op het RES proces en hun eigen bod, een aanzienlijke extra toebedeling krijgen in de beoordeling als potentie meest kansrijke gebieden windenergie. We zien dat onder andere bij Stichtse Vecht, Vijfheerenlanden en de omgeving Lopikerwaard. Opvallend vind ik overigens dat we het toevalligerwijs niet zien bij de stad Utrecht, maar dat terzijde. Wat we constateren bij eerder genoemde gemeenten is een veelvoud van hun initiële bod. Dit ondanks dat het natuurlijk ook een reden heeft dat deze gemeenten een vertraging hebben opgelopen. Wellicht in verband met de complexe natuurlijke omgeving of door een intensief lokaal burgerparticipatieproces en iets dat overigens in mijn beleving het burgerforum van de provincie in veel mindere mate was. De BBB is van mening dat deze extra toebedeling een oneerlijke route is die ook geen recht doet aan de autonomie van de gemeenten en naar het eerdere RES proces. Een vorige bespreking mocht ik niet spreken van straffen van deze gemeenten, maar ik kan het toch niet anders concluderen dan dat dat wel het geval is. Zeker na inzien van deze tabel en wetende dat deze het eerst aan de beurt zijn. Mijn vraag aan GS is of dit een juiste conclusie is, ongeacht of dat dat vooraf zo bedoeld was. En of hij vindt dat dit recht doet aan onze democratische processen. De BBB overweegt in ieder geval met een motie te komen waarin we nog de juridische route van moeten toetsen en/of onderzoeken om al dan niet via projectbesluiten die door de provincie aangewezen extra opwerklocatie of die te maximeren is op of nabij het initiële bod per gemeente. Wij vragen andere PS-leden te helpen en deze motie te ondersteunen. Het is vanuit onze optiek een alleszins redelijk voorstel. Tot slot en met grote zorg lezen we dat de windlocatiekaart die toch in een relatieve korte doorlooptijd is opgesteld en conform het coalitieakkoord doel had om als achtervang te dienen voor de uitvoering van de RES nu ineens een autonome status lijkt te krijgen in de omgevingsvisie. Ook dat vinden wij eigenlijk onjuist en ook hier overwegen we een motie. We hopen dat ook coalitiepartners en andere PS-leden dit kritisch zullen bekijken. We zullen dit in ieder geval ook aankaarten tijdens het proces van de wijziging van de omgevingsvisie. Tot zover. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Ik denk dat ik een interruptie zie van mevrouw De Man. Mevrouw De Man.

Mevrouw De Man: Dank u wel voorzitter. Ik kan mevrouw Ghijsels uitleggen wat ze precies bedoelt met die kaart in de omgevingsvisie. Die snapte ik niet helemaal, voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Ghijsels.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Wat we hebben gelezen is dat dus de windkaart van de provincie, zoals die en conform afspraken met de coalitie is opgesteld, dat die windkaart, oorspronkelijk ooit bedoeld om eigenlijk als reserve achter het RES proces te zetten, dat die een plek gaat krijgen in de omgevingsvisie en daarmee eigenlijk autonomer wordt als toekomstige interessante windlocaties. En daarmee feitelijk voor lange tijd vast ligt en niet langer gekoppeld is aan de RES of het halen van de RES.

De voorzitter: Nog een vervolg, mevrouw De Man?

Mevrouw De Man: Ja, dank u wel voorzitter. Is mevrouw Ghijsels er van op de hoogte dat de huidige omgevingsvisie veel meer locaties aangeeft dan die zevenentwintig?

De voorzitter: Mevrouw Ghijsels.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Maar ik neem aan dat daar ook alle RES locaties die inmiddels dus fase 1 en 2 zijn bijzitten. Tenminste dat veronderstel ik. Maar gezien jouw blik is dat niet waar.

De voorzitter: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Ik was klaar.

De voorzitter: Oh, mooi. Nog even een kleine opmerking over, u doet een voorstel voor een motie. Het is natuurlijk geen Statenvoorstel, dus het gaat niet automatisch naar de Statenvergadering. Daar heeft u natuurlijk twee instrumenten verder voor, een agenderingsmotie die wel weer opnieuw in de commissie moet. Of een actualiteitenmotie die u wel heel goed zou moeten onderbouwen. Vooral met het criterium wat er ligt qua dat het geen eindstel duldt. Dus ik geef even mee dat dat twee instrumenten zijn die u heeft daarin. Dan gaan we naar GroenLinks, mevrouw Matser.

Mevrouw Matser: Dank u wel, voorzitter. Ja, ik moet toch altijd even beginnen bij het begin. En dat is dat vorige week vijftienhonderd wetenschappers een brief schreven dat we in een kritieke en onvoorspelbare nieuwe fase aanbreek van de klimaatcrisis. We stapelen record op record en we zien ramp na ramp gebeuren. Hun aanbeveling is dan ook, maak van de afbouw van fossiele brandstof een topprioriteit. Volgens mij is dat realiteitszin. Alleen, het is nogal abstract. Maar gelukkig hebben we dat in onze provincie vertaald naar concretere doelen en methoden. Wat zijn die doelen? In 2030 willen we 55 procent van het Utrechtse elektriciteitsgebruik zelf opwekken. En 2030 klinkt nog ver, maar het is dichterbij dan we denken die vijf jaar. Het was namelijk ook vijf jaar geleden dat we deze RES afspraken hebben gemaakt. We hebben dus inmiddels evenveel tijd gehad om hier aan te werken als dat er nog is om ook daadwerkelijk de doelen te realiseren. Goed dus om nu deze tussenbalans te bespreken. In 2021 dachten we dat 55 procent van het elektriciteitsgebruik 2,4 terawattuur zou zijn. In de energievisie die we echter vanmiddag besproken lijkt dat 7,8 terawattuur te zijn. Daarmee raakt dus de 55 procent ambitie uit zicht. En zouden we eigenlijk ons absolute aantal, waar we op mikken, zouden we moeten aanpassen. Maar dat doel hebben we besproken en we moeten dus nu vooral alles op alles zetten om die 2,4 terawattuur te gaan halen. Veel gemeenten hebben in onze provincie de afgelopen jaren hard gewerkt aan onderzoek naar locaties en de keuze tussen opwek met zon of wind. Afgelopen half jaar is er nog een extra inspanning op gedaan en hebben verschillende gemeenten toch nog een extra stap naar voren gezet om te zorgen dat we ons doel gaan bereiken. Ze verdienen daarvoor onze steun en onze aanmoediging. Vaak stuiten die projecten namelijk toch nog op weerstand. Ja, we hebben het nodig, maar nee, liever niet hier. Als provincie zien we echter dat als veel gemeenten dat zeggen, we gezamenlijk het doel niet halen. En inderdaad, ondanks alle extra inspanningen lukt het in de U16-regio niet om het doel te halen. Daarom is het nodig dat we als provincie een stap naar voren zetten en zorgen dat in de meest kansrijke gebieden, dat we daar toch duurzame opwek gaan realiseren. Een klimaatactiviste zei laatst tegen me, we hebben geen hoop nodig, maar lef.

De voorzitter: U krijgt een interruptie van mevrouw Ghijsels van de BBB.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Heeft u de memo gezien waarin met name ook de stad Utrecht voor ongeveer de helft achterloopt voor wat zij ooit toegezegd of ingeschreven heeft bij het RES bod? En dat je daarmee het totale tekort al zou kunnen inlopen als zij gewoon als stad zich zouden houden aan oorspronkelijke afspraken. Wat vindt u daarvan?

De voorzitter: Mevrouw Matser.

Mevrouw Matser: Dank u wel, voorzitter. Volgens mij heeft de provincie gevraagd aan alle gemeenten om gezamenlijk met extra plannen te komen. En ik neem aan dat gemeente Utrecht daar ook op is aangesproken. En ik wil me eigenlijk beperken tot de regio en niet elke gemeente individueel aflopen. Want dat is ook hoe we nou eenmaal de afspraak hebben gemaakt dat we omgaan met onze doelen. Maar lef dus. Dat hebben we nodig en ik denk dat we met wat we nu gaan doen, dat we aan die vraag beantwoorden. Met de categorisering die we hebben gemaakt, nemen we dat lef wel zo transparant en zorgvuldig mogelijk. Maar dan, we weten dat er bij energieprojecten, zeker bij wind op land, heel veel planuitval optreedt. Plannen worden wel gemaakt, maar om verschillende redenen, op verschillende momenten, gaan die plannen toch niet door. Van alle plannen die worden gemaakt, redt slechts 10 procent het in het voortraject. Bij de vergunningsaanvraag is dat 60 procent. Ik hoor dan ook graag van de gedeputeerde hoe hij verwacht om toch onze gestelde doelen te gaan halen als we het nu precies aanvullen tot het gestelde doel voor die regio U16. Namelijk aanvullen tot 1,8 terawattuur. Terwijl we nu al kunnen voorspellen dat als we alleen daartoe aanvullen, dat er plannen zullen uitvallen en we eigenlijk ons doel niet gaan bereiken. Tot slot wil ik u allen wijze op een mail die we hebben gekregen waarin de steun voor windenergie ook breed wordt uitgemeten en wordt ondersteund in onze provincie. Namelijk een brief die is ondertekend door VNO-NCW, LTO Noord, Net Zero, JongRES en Energie voor Utrecht. En dat we ons daarmee ook gesteund weten door inwoners en organisaties in onze provincie die het belangrijk vinden dat we hier een stap naar voren zetten. Oh, ik had nog een aandachtspunt dat ik mee wilde geven, sorry. En dat was dat we ook graag, ik wil graag aan de gedeputeerde vragen of hij ook als aandachtspunt wil meenemen om zoveel mogelijk te kijken naar gebieden waar windmolens geclusterd geplaatst kunnen worden. Dat is namelijk een van de aanbevelingen die het burgerforum ons gaf. En volgens mij is het belangrijk om daar goed gehoor aan te geven. Tot slot, we hadden hier voor een vergadering over de energievisie en ik heb me toen laten verleiden om een uitspraak te doen over de financiële kant van de realisatie van windmolens. En toen heb ik me niet precies correct uitgedrukt. En ik vind het netjes om dat nu nog wel even te corrigeren. Op zee zijn er projecten gerealiseerd zonder subsidie. Maar voor wind op land is dat nog wel nodig. De hoeveelheid subsidie die daarbij nodig is, is volgens mij van een totaal andere orde dan kernenergie. Maar dat debat hebben we volgens mij zoveel mogelijk al gehad. Toch wilde ik deze correctie even hier doen. Dat was het, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Matser. Dan gaan we naar de VVD, mevrouw de Man, voor haar bijdrage.

Mevrouw De Man: Dank u wel. Ja, iets andere toon vanuit de VVD. Niet zozeer het bang maken en het wijzen op het moet, het moet, het moet. Maar eigenlijk een oproep. We zijn het wel eens over de doelstelling en we weten dat we dit moeten gaan doen. Maar we moeten beginnen met te kijken voor wie we dit doen. En de mensen die eigenlijk ons gekozen hebben en waarvoor wij hier zitten. En die maken zich zorgen en daar is onrust. En daar vraagt de VVD dus aandacht voor. En dat komt aan het einde van mijn riedeltje. We zien dat er nu wel gemeenten zijn die doorpakken op dit thema. Dus dat is heel erg fijn. En we wilden graag vragen van, hoe zit het nou precies met die gemeenten die dan misschien op een gegeven moment het nog wel lukt. Voor het einde van het jaar. Of misschien net even daarna. En hoe zit het bestuur hierin qua coulance en maatwerk. In de technische vragen werd er iets gezegd over het onteigenen, al dan niet het onteigenen van gronden. En het antwoord was dat we dat niet gingen doen. Ik zie hier wel een soort van gevaar dat dit ook als een tactiek gebruikt kan worden. Dus misschien een reactie van de gedeputeerde of hij daarvoor vreest. En wat daar de oplossing voor zou kunnen zijn. Volgens ons zit de pijn in dit proces vooral dadelijk in de verdeling van de planuitval. Ook door GroenLinks al naar voren gebracht. En de top op het RES bod van de U16. En hierover moet echt wel goed gecommuniceerd worden en er moet een soort proces liggen. U kunt zich voorstellen dat

sommige gemeenten zullen denken, oh nou, mijn gemeente heeft voldaan aan het bod. Ik heb goed mijn best gedaan. Deze locaties vallen af. Maar ik kan me zo voorstellen dat alle zevenentwintig locaties opnieuw in beeld komen als er sprake is van planuitval. En op wat voor manier ziet dat er dan uit? Want dat brengt ontzettend veel onrust ook weer met zich mee. En dat was voor nu even de vragen die ik heb. Dank u wel.

De voorzitter: U krijgt nog een interruptie van de heer Vermaat van de SGP.

De heer Vermaat: Voorzitter, dank u wel. Toch even een vraag om de laatste paar zinnen die mevrouw De Man uitsprak in relatie tot de motie die door de VVD is ingediend paar Statenvergaderingen terug, wie goed doet, goed ontmoet.

Mevrouw De Man: Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Ja, mevrouw De Man. Aan u het woord.

Mevrouw De Man: Dank, excuses. Ja, dank u wel. Terechte vraag. Dat is dus ook eigenlijk mijn vraag, van hoe gaan we daar dan mee om? Want ik kan me zo voorstellen, als er planuitval is in een gemeente waar geen locaties meer zijn, omdat die afvallen, omdat ze niet geschikt meer zijn, op wat voor manier vragen we dan dat op te vangen voor andere gemeenten? En daar maak ik me dus zorgen over, omdat dat niet alleen maar onrust bij inwoners kan veroorzaken, maar ook tussen gemeenten en in regio's. En daarom vraag ik echt aandacht voor dat proces over die planuitval.

De voorzitter: Nog een vervolg, mijnheer Vermaat? Nee. Dan zie ik ook een vinger van mevrouw Ghijsels en daarna de heer Fiscalini. Mevrouw Ghijsels, van de BBB.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Ja, nog een aanvullende vraag over hoe dit proces vanaf hier verder in te richten. Of mevrouw De Man ook het misschien niet redelijk vindt, wat ik ook heb voorgesteld. Hou nou eerst vast aan het initiële bod per, wat de gemeenten initieel hebben gedaan. Daar hebben ze voor getekend, daar hebben ze heel lang interne processen met elkaar over gehad. En wat we nu gaan doen is een soort korte route pakken en een paar gemeenten die achterlopen, ja, toch zo lijkt het met oog op ook wie goed doet, goed ontmoet, vervolgens extra energieopwekkingsplannen in hun mix spelen.

De voorzitter: Mevrouw De Man met een reactie.

Mevrouw De Man: Dank u wel, voorzitter. Ja, mevrouw Ghijsels stipt echt iets aan waar we zelf ook mee worstelen. Namelijk, we hadden de vorige keer natuurlijk een motie over het beste jongetje van de klas. Maar eigenlijk zou je ook een motie willen schrijven voor het slechtste jongetje van de klas. Want omdat hij zijn huiswerk misschien in onze ogen niet zo goed gedaan heeft, moet hij niet opgezaald worden met en het huiswerk en nog eens een keertje tien strafregels. En daar begint het wel op te lijken als je nu kijkt naar de manier waarop het proces is ingestoken. Dus daarom ook mijn vraag, hoe gaan we om met die planuitval en de top op het bod van de RES regio U16?

De voorzitter: Vervolg? Nee? Dan gaan we naar de heer Fiscalini van UtrechtNu!, ook met een interruptie.

De heer Fiscalini: Dank u wel, voorzitter. Wij kennen de VVD als een partij waar lokale democratie heel hoog in het vaandel staat. Nu ligt toch waarschijnlijk een PIP, komt om de hoek. En de kans dat die gebruikt gaat worden, die wordt steeds aannemelijker. En dan is eigenlijk mijn vraag aan de VVD, hoe belangrijk vinden ze

lokale democratie ter vergelijking met een Provinciaal Inpassingsplan, als die er toch moet gaan komen? Zitten ze dan op de stoel van de provincie? Of vinden ze nog steeds lokale democratie belangrijk?

De voorzitter: Mevrouw De Man.

Mevrouw De Man: Dank u wel, voorzitter. Lokale democratie is heel belangrijk en de lokale democratische raadsleden, collegeleden hebben hun handtekening gezet onder deze afspraken. Dit is een belofte die ze hebben gedaan om te voldoen aan het RES bod en dat waren alle gemeenten in deze provincie op één na. En die afspraken komen ze op dit moment niet na en het hoogste belang is nu zorgen dat we voldoende energieopwekking hebben op wat voor manier dan ook. En daarom vinden wij dat we op dit moment ook die afspraken die partijen aan moeten houden.

De voorzitter: Een vervolg, mijnheer Fiscalini.

De heer Fiscalini: Dank u wel, voorzitter. Dat klopt, er zijn afspraken gemaakt. Een van de afspraken was in het begin dat er een bod ingeleverd moest worden. En later is er bijgekomen dat er een eerlijke verdeling tussen zon en wind moest komen. Dat is iets wat niet onderdeel was van de afspraken bij het begin van de RES. Nou is er bijvoorbeeld een gemeente, bijvoorbeeld Stichtse Vecht, die heeft de meeste megawatt aan zonne-energie erop. Maar er zitten ook drie kansrijke gebieden in, de gemeente Stichtse Vecht. En daar willen ze geen windturbines. Bent u dan nog steeds voorstander van dat het bod gehaald moet worden in plaats van de lokale democratie die daar geen windturbines wil?

De voorzitter: Mevrouw De Man.

Mevrouw De Man: Dank u wel. Ja, door toedoen van de VVD is het veranderd dat er met zon en wind het bod gehaald kon worden. Daar waren alle gemeenten heel blij mee. En sommige van de gemeenten worstelen nog met de uitvoering daarvan. En Stichtse Vecht is er daar één van. Zij hebben wel een afwegingskader vastgesteld voor zonnevelden. En de aansluitbaarheid daarvan is misschien ook nog een probleem. Ze hebben alleen op dit moment nog geen gegadigde hiervoor. En zitten ze dus in het proces dat ze een beetje te laat zijn. En daarom ook mijn vraag. Stel dat ze nou met de hakken over de sloot het wel gaan redden terwijl we al in de projectbesluitprocedure zitten. Op wat voor moment kunnen we dan nog afhaken en ze de kans geven om op hun eigen manier invulling te geven aan dat RES bod.

De voorzitter: Geen vervolg meer, denk ik. Dan gaan we naar de volgende fractie op fractiegrootte, dat is D66. Dan wil ik het woord geven aan de heer Borger.

De heer Borger: Dank u wel, voorzitter. Wij vinden het mooi om te zien dat er grote stappen zijn gezet en dat het uitgebreide proces dat we hebben doorlopen en de extra tijd die gemeenten hebben gekregen, hebben geleid tot het feit dat de doelstellingen in twee van de drie regio's gehaald lijken te worden en dat er ook in de derde regio grote stappen zijn gezet. Ook hebben wij waardering voor alle reacties en inspraak die we met zijn allen hier hebben ontvangen van inwoners, energiecoöperaties en andere maatschappelijke organisaties. We hopen dat de projecten die nu in ontwikkeling zijn allemaal uitgevoerd kunnen worden en dat de opgave voor projectbesluiten vanuit de provincie beperkt zal zijn voor de regio U16 tot de 0,25 terawattuur. Verder wil ik u bedanken voor de antwoorden op de technische vragen die wij hebben gesteld. Ik begrijp uit de antwoorden dat de motie wie goed doet, goed ontmoet is toegepast in de communicatie naar gemeenten in de regio U16 en dat de gemeenten die in deze regio vallen, die in deze regio vallen en zelf al grote stappen zetten, anders benaderd zijn dan gemeenten waar dat niet het geval is. Verder zijn we ons ervan bewust dat projecten wel uit

kunnen vallen in het latere proces van vergunning, verlening en realisatie. De planuitval waar ook door andere partijen al aan gerefereerd werd. Op welke manier wil de gedeputeerde omgaan met planuitval als dat zich later in het proces voordoet? Daar horen wij graag meer over. Verder hoor ik graag meer over de afweging tussen de verschillende belangen zoals die benoemd zijn door het burgerforum in het eindadvies dat zij hebben uitgebracht. En waarin ze hebben aangegeven dat er een rangorde in acht verschillende belangen is. Waar bovenaan staat, kies voor plekken die zo weinig mogelijk overlast voor mensen veroorzaken. En als achtste keuze staat, kies voor plekken die het minste invloed hebben op plekken die belangrijk zijn voor geschiedenis en cultuur. Zo zit een volgorde in en hoe komen deze afwegingen straks terug in de uiteindelijke keuzes die gemaakt worden? Om af te sluiten hopen wij in de praktijk dat lokaal eigendom straks voor al deze projecten ook daadwerkelijk tot uiting komt.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar het CDA en ik heb begrepen dat mevrouw Welschen online aanwezig is. Dus die geef ik graag het woord. Mevrouw Welschen.

Mevrouw Welschen-Van der Hoek: Dank u wel, voorzitter. Ook het CDA zet in op de realisatie van vastgestelde plannen. Die staan ook niet ter discussie dat we die doelen moeten gaan halen. De focus is en was ook om samen met de gemeente die vastgestelde energieopwekplannen te gaan realiseren. En dat is, blijkt, de boden die er zijn gekomen uit twee gebieden ook te zijn gelukt tot nu toe. Ook vinden wij dat bij de realisatie van die energieopwekplannen de provincie zich als aanjager en als bewaker moet opstellen. En niet als criticaster. De provincie moet hierbij respect hebben voor lokale en democratische afwegingen. Vandaar ook die motie die wij hebben mede ingediend. Wie goed doet, goed ontmoet. Sommige gemeenten, en daar zijn we ook voor, hebben gevraagd, de provincie een sturende rol op te pakken in het realiseren van de opwek. Waarbij vinden wij ook dan, ook draagvlak onder inwoners moet blijven worden gezocht. Ook achteraf, vandaar ook de motie spijtopanten. Het realiseren van opwek door zon en wind vraagt veel tijd. Het CDA wil dat de provincie die ondersteuning ook blijft leveren aan gemeenten in de vorm van mensen en middelen om de uitvoering van de RES te realiseren. We willen immers een zelfvoorzienende en klimaatneutrale provincie op termijn. Lokaal eigenaarschap is daar ook belangrijk om draagvlak te houden voor de plannen die er gaan komen. Want we vinden ook dat uiteindelijk het rendement daadwerkelijk bij de omwonenden terecht moet komen. Kortom, we zullen in de, we houden onze ogen en oren open voor degene ook die bij een eventueel projectbesluit direct worden geraakt in de kansrijke gebieden. Draagvlak is een speerpunt voor het CDA. Naast het rentmeesterschap, onze verantwoordelijkheid voor de toekomst uiteraard. Dus we gaan goed toezien op naleving van de plannen die we hebben gemaakt. En ook hoe de provincie zich daarin zal opstellen. Met uiteraard ook de moties en amendementen die wij al in dit proces tot zover hebben ingediend en mede ingediend en die ook zijn aangenomen. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel voor uw bijdrage. Dan gaan we naar de volgende fractie in het lijstje. Dat is de PvdA. Dan geef ik het woord aan mevrouw Flink.

Mevrouw Flink: Dank u wel voorzitter. Sinds dit project is begonnen met de RES regio's zijn er eigenlijk best wel grote stappen gemaakt. Regio Amersfoort voldoet bijna aan het bod. Regio Foodvalley voldoet aan het bod, in elk geval met de plannen die nu liggen. En U10 heeft nog een paar grote stappen te zetten. Maar we wisten ook dat dit moment, dit gesprek er wel aan zat te komen. En gelukkig zijn we met heel veel informatie uit de Statenbrief, uit de memo, met het plan mer op de kansrijke gebieden wind gevoed. Met heel veel mogelijke aandachtspunten die wij nu kunnen meegeven en waar wij ook onze prioriteiten bij kunnen leggen. En wij zien al die verschillende afwegingen ook echt wel terug in deze Statenbrief. Zoals bijvoorbeeld de motie van de VVD, wie goed doet, goed ontmoet. Punten uit het burgerforum, volgens mij een lijst met acht punten

zo uit mijn hoofd. En een vraag die bij ons in de fractie toen wel speelde was, welke afweging wordt uiteindelijk het belangrijkste? Stel er is een gebied waar er een lokale energiecoöperatie is die graag snel instapt. Dus 50 procent lokaal eigendom blijkt makkelijk gehaald. Het voldoet aan de bovenste punt van het burgerforum. Dus het is bijvoorbeeld niet te dicht bij huizen, niet te dicht bij natuur. Maar het is in een gemeente die al voldoet aan de afspraken gemaakt binnen de RES boden. Valt die locatie dan af? Wordt die toch onderzocht? Daar zouden we graag wel van de gedeputeerden een antwoord op willen en wellicht enige reflectie. En wat ons betreft qua aandachtspunten vinden wij...

De voorzitter: U stopt al zelf netjes. U krijgt een interruptie van de heer Vermaat van de SGP.

De heer Vermaat: Voorzitter, mevrouw Flink gaf een hele mooie casus die ze aan de gedeputeerde stelde. Maar wat vindt de PvdA-fractie zelf ervan als het wordt gekozen om het wel in die gemeente te doen? Of is de PvdA-fractie van mening dat het dan niet zou moeten?

De voorzitter: Mevrouw Flink.

Mevrouw Flink: Voorzitter, dat ligt heel erg aan de concrete casus af en eigenlijk ook wel aan de beantwoording van de gedeputeerde. We zijn heel benieuwd hoe die afweging wordt gemaakt. Hebben wij daar als PS bijvoorbeeld ook nog invloed op? Gaat zo'n keuze dan ook naar PS? Hoe worden we daarin betrokken? Ik zou niet op voorhand nu kunnen zeggen hoe wij daarin zouden staan.

De voorzitter: Vervolg nog? Nee. Ik zie nog een interruptie van mevrouw Ghijssels van de BBB.

Mevrouw Ghijssels-Kerkhoff: Ja, ik zou de Partij van de Arbeid eigenlijk dezelfde vraag willen stellen als aan de VVD. Wat vindt de Partij van de Arbeid dat sommige gemeenten, zoals genoemd, het viervoudige eigenlijk nu als opwek krijgen in potentie ten opzichte van hun eigen RES bod?

De voorzitter: Mevrouw Flink.

Mevrouw Flink: Voorzitter, ik geloof niet dat dat nu de concrete vraag is die voor ligt.

De voorzitter: Een vervolginerruptie, mevrouw Ghijssels.

Mevrouw Ghijssels-Kerkhoff: Ik denk het wel, want als u de tabel in die memo goed bekijkt, dan ziet u in de eerste kolom wat er geboden is per gemeente en dan ziet u in de laatste kolom wat er aan potentie wind via de projectbesluiten gerealiseerd kan worden. En het is misschien inderdaad een belangrijke vraag aan GS om daar dan helderheid over te scheppen, maar zo heb ik hem wel geïnterpreteerd.

De voorzitter: Mevrouw Flink.

Mevrouw Flink: Voorzitter, ik deel de vraag met de BBB aan de gedeputeerde. Ik denk dat als een locatie een potentie heeft, dat het een kansrijk gebied is, dat dat niet hoeft te betekenen dat daar specifiek het projectbesluit genomen gaat worden. En ik geloof dat dat nu ook het proces is waar we in zitten, dat we nu aandachtspunten geven van, er is heel veel mogelijk qua kansrijke gebieden, maar welke punten vinden we op dit moment belangrijk om mee te geven, om te komen tot de keuze van waar we uiteindelijk een projectbesluit gaan maken. En ik, vraag ik even naar de voorzitter of ik verder mag met mijn betoog, want ik had drie aandachtspunten die voor ons belangrijk zijn.

De voorzitter: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw Flink: Dank u wel, voorzitter. Wat ons betreft gaat de uitkomst van het burgerforum leidend zijn in welke locaties we uiteindelijk echt gaan kiezen. Daar zijn burgers al in meegenomen, een brede afspiegeling van onze provincie. Meer mensen die daarover mee mogen praten dan alleen wij negenenveertig. En met name de hoge uitkomsten van het burgerforum in bijvoorbeeld afstand tot mens en natuur vinden wij dan ook erg belangrijk. Daarnaast vinden we het belangrijk om vast te houden aan het minimum van 50 procent lokaal eigendom. Zorg dat omwonenden ook na de keuze voor de locatie betrokken blijven. CDA noemde het al net de motie van spijtoptanten. Dat vinden wij ook erg belangrijk dat ook als mensen aan het begin niet meteen ingestapt waren in de energiecoöperatie, ze ook op het moment dat een windmolen daar staat alsnog betrokkenheid, zeggenschap en de lusten kunnen krijgen. En ten derde willen we inderdaad de gedeputeerde, net als een aantal van de voorgaande fracties, ook wijzen op het risico van mogelijke planuitval waardoor plannen die nu liggen misschien minder rooskleurig kunnen uitvallen dan ze zijn. En sluiten ons aan bij de vragen die daarvoor gesteld zijn wat er in die situatie gaat gebeuren. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de Partij voor de Dieren. De heer De Goederen wil ik dan daarvoor graag het woord geven.

De heer De Goederen: Dank u wel, voorzitter. Ik heb geen inbreng voor nu.

De voorzitter: Dan gaan we naar de volgende fractie op de lijst. Dat is de ChristenUnie. Dan geef ik het woord aan mevrouw Rikkoert.

Mevrouw Rikkoert: Bedankt, voorzitter. Soms kan het heel snel gaan. Na de oproep van het college hebben de regio's opnieuw hun best gedaan om te komen tot de doelstellingen van het RES bod. En de regio's halen het uiteindelijk net wel, net niet. En de regio's hebben in ieder geval duidelijk aangegeven waar wat hun betreft de mogelijkheden liggen. Wij hebben wel wat zorgen als het gaat over de balans tussen zonne- en windenergie. Het zal spannend zijn of dit in de praktijk allemaal aangesloten kan worden op het net. En dan heb ik het met name over de zonnevelden. Aangezien die erg duur zijn en partijen het ook steeds minder rendabel vinden om, het is steeds minder rendabel voor partijen om hier in te stappen. Verder zien we in het overzicht dat sommige gemeenten hun best doen om een bijdrage te leveren, maar waar het gewoonweg niet kan. En in sommige gemeenten zijn wel mogelijkheden, maar is de politieke wil er niet. En we hopen dat GS bij hun aanwijzingsbesluit rekening houdt met de motie wie goed doet, goed ontmoet. Die net ook al even aangehaald werd. Die is eerder aangenomen. En dat de gemeenten die concrete plannen hebben aangedragen achteraan in de rij komen. Deze RES is eigenlijk een eerste stap. En het is inmiddels alweer bijna 2030. En ik was eigenlijk wel benieuwd of het college ook alweer een volgende stap aan het voorbereiden is. En als zij dat aan het doen zijn, in hoeverre gaat er een evaluatie uitgevoerd worden naar dit doorlopen proces zodat daar ook lering uit kan worden getrokken? Bedankt.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar UtrechtNu!, de heer Fiscalini voor zijn bijdrage.

De heer Fiscalini: Dank u wel, voorzitter. Omwille van de tijd zal ik het kort houden. Ik heb slechts enkel een paar vragen voor de gedeputeerde. Er is al veel gezegd ook al. We vragen ons met name af, hoe effectief is het gebruik van een Provinciaal Inpassingsplan om de snelheid van de projectrealisatie te verhogen? En hoe wordt dit afgewogen tegen een lokale autonomie? En wat vindt de gedeputeerde, wat zijn de verwachte obstakels bij het inzetten van een Provinciaal Inpassingsplan waar weerstand tegen windenergieprojecten is? En hoe wordt hiermee omgegaan? Is er hier een plan voor of een idee? En stel er komt dan toch een Provinciaal

Inpassingsplan, wat zijn dan de criteria voor een locatie van bijvoorbeeld een windturbine? En wordt er dan ook gekeken naar wat de gemeente al gedaan heeft of ingediend heeft? Of zijn dan de zoekgebieden leidend? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de SGP. Mijn excuses. We gaan naar Volt, inderdaad. Mijnheer Van Lunteren.

De heer Van Lunteren: Excuses aanvaard, voorzitter. Voorzitter, staat u mij toe te beginnen met onze zorg uitspreken over het RES bod van de U16. In de SPS-sessie kom naar voren dat dat gat, dat daar nu ongeveer een gat zit van 14 procent tussen het doel en het bod. Als er een gat, zit zo'n gat zou zitten in mijn huishoudboekje dan heb ik toch wel een probleem, vrees ik. Dus Volt had graag juist hier ook een overprogrammering gezien. In aanvulling op de bijdrage van GroenLinks, zou de gedeputeerde een beeld kunnen schetsen welke acties overwogen kunnen worden om dit gat op zijn minst te gaan dichten...

De voorzitter: Ik zie een interruptie voorbij komen van de heer Vermaat van de SGP. Mijnheer Vermaat.

De heer Vermaat: Voorzitter, een vraagje aan Volt. Weet de fractie van Volt dat in de concept RES bod van U16 0,2 terawattuur niet ingepland was? Dat er plannen waren voor 1,6 terawattuur, maar dat ze zo ambitieus zijn geweest dat ze hem op 1,8 terawattuur hebben gezet. Precies het tekort wat we nu komen. Dus uw beeld reactie richting de beeld van U16 zou u ook richting de hele provincie kunnen stellen van hoe zij het invullen. Nu uw eenzijdige focus op de U16, dan iets willen nuanceren.

De voorzitter: Mijnheer Van Lunteren.

De heer Van Lunteren: Ik denk dat voor Volt de energietransitie een gedeelde verantwoordelijkheid is van alle regio's. En dat het format van de RES, daar is nu gewoon voor gekozen. En ik denk dat we gewoon, als Volt, zo ambitieus mogelijk invulling van de energietransitie willen geven. En daar hoort het dus wel bij dat wij op die 1,8 terawatt kijken en niet naar die 1,6.

De voorzitter: Zag ik nou ook een handje van mevrouw Rikkoert? Heb ik dat goed gezien? Is er nog een vervolg van de SGP? Ja, vervolg, dat mag. Dan gaan we eerst naar u. Vervolg, de heer Vermaat.

De heer Vermaat: Ja, dank u wel. Toch zou ik u wel die brede nuance toe willen vragen toe te passen op de bespreking. Want de regio U16 heeft voor gekozen 1,8 terawattuur van de 2,4 terawattuur, wat we als hele provincie willen opwekken, voor hun rekening te nemen. En nu de eenzijdige focus om het zo te zeggen in mijn beeld, en ik, dat te zeggen van U16 levert niet dat vind ik dan, roept bij mij wat vraagtekens op en denk ik van, verdient meer nuance ook in de briefreactie vanuit het college.

De voorzitter: Dat had u net ook al gezegd. Mijnheer Van Lunteren.

De heer Van Lunteren: Ik hoor echt uw oproep, maar ik denk toch dat wat Volt betreft dat het echt, en daar wou ik mijn bijdrage ook mee eindigen, echt een kernprincipe is, ook de klimaatrechtvaardigheid en de klimaatsolidariteit. En ik denk echt dat hoe de verdeling nu is, dat we de U16 wel mogen vragen om die 1,8 terawattuur, dat we dat wel echt van ze mogen vragen.

De voorzitter: Een vervolg tot slot dan in dit rondje voor de SGP. Mijnheer Vermaat.

De heer Vermaat: Ja voorzitter, dan de vraag die je vervolgens, de insteek van het college in de tussenbalans is gefocust op de drie regio's afzonderlijk. Dan worden ze ook behandeld, regio Amersfoort lijkt goed te gaan, regio Foodvalley lijkt ook goed te gaan, dus daar hebben we het niet meer over. We focussen op de U16. Bent u dan van mening, gezien uw laatste zin, dat u moet kijken naar de provincie in zijn totaliteit?

De voorzitter: Mijnheer Van Lunteren.

De heer Van Lunteren: Ik zou zeggen, kijk naar de wereld in zijn totaliteit en dan zijn we misschien niet goed bezig. En ik denk toch als rijk land, als rijke provincie, dat daar echt een verantwoordelijkheid ligt. En ook zeker omdat de U16 regio best wel een groot gebied is met veel ruimte voor windmolens. Dus laat ik het zo zeggen, bij mij roept dat toch wel een soort van om een verantwoordelijkheidsgevoel. En ik vind daarom ook dat de U16 daarin wel een echte rol te spelen heeft. En als dat misschien niet zo breed gedragen is, dan vrees ik toch dat ik zou moeten zeggen agree to disagree.

De voorzitter: Dan heb ik nog een tweetal handjes ook gezien. Eerst van, ik zie mevrouw Hoek me ook heel indringend aankijken. Heeft u ook een interruptie navolgend hierop? Oké, nee, u hoeft niet de microfoon aan te zetten.

Mevrouw Hoek: Ik krijg toch zo het woord?

De voorzitter: Ja, nee, maar ik dacht even, miste ik misschien wat. Gaan we eerst naar mevrouw Rikkoert, want u is ook op dit punt, en daarna de heer Fiscalini. Mevrouw Rikkoert, een interruptie.

Mevrouw Rikkoert: Bedankt, voorzitter. Ik had inderdaad naar aanleiding van de interruptie die net plaatsvond, had ik een vraag aan de heer Vermaat. Want ik vroeg me af, ben ik nou juist geïnformeerd dat aan het begin, aan de start van de RES, in de U16 geïnventariseerd is, wat zijn de mogelijkheden? En dat het bod wat zij hebben gedaan, dat dat de helft is van de mogelijkheden die zij hebben. En vindt u het nou ook niet opmerkelijk dat zij dan nu eigenlijk de helft van wat ze eigenlijk inzichtelijk hadden gemaakt, nu niet eens halen?

De voorzitter: De heer Vermaat, met een reactie.

De heer Vermaat: Voorzitter, terechte vraag. De cijfers die ik net gebruikte was de concept bod. En toen werd de marge van 1 tot 2 terawattuur voor de regio U16 werd gekenschetst van, dat is voor ons realistisch om dat te gaan halen. Toen kwamen ze op 1,6, maar zeggen van, nou al de onzekerheden die er nog op bepaalde gemeenten zijn dat zal wel positief uitvallen dus we plussen maar op. En zijn toen gekomen met een bod voor, en dat is natuurlijk voor 2030. Wat er na 2030 nog moet gebeuren dat is van latere zorg. Dus het is heel logisch dat zij niet alles wat zij mogelijk, met alle bezwaren van omwonenden et cetera, dat ze gekeken hebben, wat heeft de minste impact en kunnen toch bijdragen.

De voorzitter: Ja, ik moet wel zeggen dat zijn wel lange interrupties, lange antwoorden. Nog een vervolg van mevrouw Rikkoert.

Mevrouw Rikkoert: Ja, dus dan kunnen we eigenlijk de conclusie trekken dat het eigenlijk wel opmerkelijk is dat ze die 1,8 dan nu niet halen. Terwijl er natuurlijk heel veel andere mogelijkheden nog waren.

De voorzitter: Mijnheer Vermaat.

De heer Vermaat: Voorzitter, daar ben ik het niet mee eens, want het is maar net hoe je het bekijkt. Want de potentie die er in de regio Amersfoort is, of de regio Foodvalley, is misschien een kwart van wat zou kunnen. En dan zeggen we ook niet, oh. Nee, het is omdat die regio dat heeft vastgesteld, worden ze nu aan gehouden. Dus dan kan je de vraag stellen, ben je niet als regio achteraf gezien, dat je beter aan de safe kant kunt zitten dan aan de ambitieuze kant.

De voorzitter: Dan ga ik naar de heer Fiscalini. Ik denk dat de heer Fiscalini een interruptie heeft op de heer Van Lunteren. Mijnheer Fiscalini.

De heer Fiscalini: Dank u wel, voorzitter. Ik hoorde de heer van Lunteren zeggen over dat de U16 niet helemaal het bod gehaald heeft. Dus dat mogen we er best van vragen dat zij dat dan nog eventjes gaan opplussen. Maar er bestaat natuurlijk het risico dat bijvoorbeeld een gemeente die wel voldaan heeft aan het bod, als ze extra dingen heeft gedaan, bijvoorbeeld als ik de gemeente Stichtse Vecht pak, ook het Breukelen-Kortrijk wat op hun grondgebied zit. Maar er zitten ook drie zoekgebieden. Dus dat die uiteindelijk evenredig benadeeld gaan worden, omdat zij dus teveel gaan doen. Zou het daarom niet beter zijn, wat de heer Vermaat ook al voorstelt, om er dan gewoon provincie breed op te pakken, want niet iedere gemeente heeft evenveel mogelijkheden.

De voorzitter: Mijnheer Van Lunteren.

De heer Van Lunteren: Ja, de heer Fiscalini noemt het evenredig benadelen, maar ik zou het niet durven zeggen. Ik zou het zeggen als, we worden allemaal bevoordeeld en de sterkste, in dit geval de grootste schouders dragen de zwaarste lasten. En uw laatste punt, wacht, zou u die even kunnen herhalen?

De voorzitter: De heer Fiscalini, voor een kleine herhaling.

De heer Fiscalini: Dank u wel. Omdat bijvoorbeeld sommige gemeenten, die hebben al veel gedaan. Die hebben een bod ingeleverd, maar die hebben ook zoekgebieden voor windturbines. De gemeente Stichtse Vecht heeft bijvoorbeeld ook al dat Breukelen-Kortrijkstation wat verbouwd gaat worden en vergroot wordt. Dat is ook op hun gebied. Dus die doen al veel voor de RES. Maar omdat die zoekgebieden erin zitten, kan het zomaar zijn, omdat het bod van U16 niet voldoende is, dat die windturbines in hun gemeente komen. En daarom mijn vraag, zou het dan niet beter zijn, zoals de heer Vermaat voorstelde, dat we dat dan provinciaal, provincie breed oppakken. In plaats van in de gemeente die al veel gedaan heeft, we er ook nog een Provinciaal Inpassingsplan aan hun geven.

De voorzitter: Mijnheer Van Lunteren, tot slot.

De heer Van Lunteren: Helder. Ik denk dat dat eigenlijk zou betekenen dat we weer ervoor zouden kiezen om weer helemaal vanaf nul te beginnen. Als Volt hadden we liever al gezien, voorzitter, dat die windmolens of die windturbines er al stonden. Dus we zitten nu aan dit format vast, laten we daarmee doorgaan en zorgen dat er zo snel mogelijk iets gebouwd wordt. Dat is wat Volt betreft de right course of action.

De voorzitter: Dan zag ik ook nog een vingertje van Julia Matser van GroenLinks voor een interruptie op, ik denk, de heer Vermaat.

Mevrouw Matser: Dank u wel, voorzitter. Ja, ik wil me toch bemoeien met dit interruptiedebatje wat soort van drie kanten opging.

De voorzitter: Ja, dat is ook voor mij een beetje lastig.

Mevrouw Matser: Ik denk namelijk, ik volg toch niet helemaal de redenering van de heer Vermaat. Want hij zegt, de U16 regio die heeft 0,2 extra geboden ten opzichte van hoe de som bij elkaar op zou tellen. Dus moeten we provincie breed bekijken. Ik zou dat juist zien als een reden om het juist per regio te blijven bekijken. En wat ik hier vaker hoor gebeuren is, we hebben het over deze gemeente dit, deze gemeente dat. Terwijl wat we met elkaar aan het doen zijn is dat die gemeenten in een RES regio hebben afgesproken welk doel ze willen behalen. Dus laten we daar dan ook op sturen en dat niet groter maken door te kijken naar de hele provincie. Of kleiner maken door te kijken naar één enkele gemeente. Maar laten we vasthouden aan die afspraak zoals die was. Zodat het voorspelbaar blijft voor iedereen en zodat duidelijk voor iedereen is om welke regio het gaat.

De voorzitter: Oké, even voor in mijn hoofd, dat mevrouw Ghijsels en de heer Fiscalini hebben nu een interruptie weer op mevrouw Matser. Maar we gaan nu eigenlijk eerst naar de heer Vermaat. Die gaat nu de interruptie beantwoorden van mevrouw Matser en dan daarna naar mevrouw Ghijsels en de heer Fiscalini weer. Mijnheer Vermaat.

De heer Vermaat: Voorzitter, misschien een kort voorstel. Ik ben hierna ga ik mijn bijdrage beginnen en dan kan ik de vraag van mevrouw Matser meenemen. Misschien voor de helderheid van de discussie misschien beter.

De voorzitter: Sorry, ik was even met de griffie in gesprek.

De heer Vermaat: Mijn voorstel was de vraag die mevrouw Matser stelde in mijn bijdrage mee te nemen. De beantwoording daarvan.

De voorzitter: Aha, kijk dat is op zich een mooi voorstel. Dus dan, ik denk dat mevrouw Matser daarmee kan leven. Maar alsnog kreeg mevrouw Matser ook nog wel twee interrupties. Begin ik met mevrouw Ghijsels.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Ja, ik hoor natuurlijk aan deze kant toch wat streng beleid. En ze moeten en we moeten het met elkaar doen. En het is denk ik geen groot bewaard geheim dat veel burgers er moeite mee hebben. Denkt u niet of kunt u zich voorstellen dat als we er nu als provincie zo bovenop zitten dat bij een, wat gebeurt er na 2030 dat het misschien eigenlijk leidt tot dat de gemeenten voor een vervolgfase denken, ik doe wel drie tandjes zachter. Want voor je het weet krijg ik van alles om mijn oren als ik het niet nu snel genoeg haal.

De voorzitter: Mevrouw Matser, kort.

Mevrouw Matser: Dank u wel. Ik zou het niet streng noemen. Ik zou het noemen voorspelbaar en betrouwbaar. Dat waar we onze handtekeningen op onder zetten, daar gaan we mee aan de slag. En daar gaan we niet later nog allemaal in lopen rommelen. En de tweede gedeelte van uw vraag, help.

De voorzitter: Mevrouw Ghijsels, een kleine herhaling.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Ik vroeg mij af of u kan voorstellen dat dit bij gemeenten op langere termijn een negatief effect heeft op een vervolprocedure.

Mevrouw Matser: Volgens mij het vervolg waar we op koersen is dat we in 2040 zelfvoorzienend willen zijn voor onze energievoorziening in de gebouwde omgeving. Dus dat zal inderdaad vast wederom een lastig gesprek opleveren. Maar het einddoel is volgens mij heel erg helder.

De voorzitter: Dan, dank u wel. Tot slot in dit rondje even de heer Fiscalini nog.

De heer Fiscalini: Dank u wel, voorzitter. Mevrouw Matser die begon, sorry, die eindigde met, laten we de afspraak houden die er was. De afspraak was dat gemeenten een bod moesten inleveren. En dat hebben heel veel gemeenten gedaan. En niet iedereen heeft het gehaald. Daarvoor hebben we dit debat ook. Maar er stond nooit in dat er een verplichting was voor windturbines. En die verhouding tussen zon en wind is gaande in het proces is die erin gekomen. Niet bij het originele bod. Dus dan zouden we dus ook weer van die verdeling helemaal af moeten stappen.

De voorzitter: Mevrouw Matser.

Mevrouw Matser: Volgens mij leggen we de gemeenten nu ook niet op hoe ze het in moeten vullen. Daar mogen ze zelf mee voor plannen komen. Maar als dan uiteindelijk het totaal van de RES regio onvoldoende is, dan zeggen we, we gaan ons als collectief aan die afspraak houden. En daar kunnen we ook als gemeente in een stap naar voren zetten.

De voorzitter: Nog een vervolg?

De heer Fiscalini: Dank u wel, voorzitter. We leggen gemeenten nu nog niks op, maar zo meteen wel. Dus dat betekent dat zo'n gemeente die ervoor kiest om alles op te laten wekken door zon, kan dus zo meteen toch een windturbine krijgen in de achtertuin. Dat hoort niet bij de originele afspraken die in het begin gemaakt zijn. En dat leggen wij als provincie op bij een gemeente die dat misschien helemaal niet wil. Dus vandaar de vraag van, laten we dat dan gewoon de afspraken bij het begin houden zoals ze waren.

De voorzitter: Dat is ongeveer wat u net ook zei inderdaad.

Mevrouw Matser: Ja, volgens mij leggen we de nadruk op een ander deel van de afspraak. Dus ik ben bang dat we hier niet helemaal uitkomen.

De voorzitter: Zoals de heer Van Lunteren net zei, agree to disagree, denk ik. Dan gaan we naar de volgende fractie in het rijtje.

De heer Van Lunteren: Helemaal niet.

De voorzitter: Oh, u was nog bezig met uw betoog?

De heer Van Lunteren: Ja, sorry, excuus, mijnheer de voorzitter.

De voorzitter: Ik ben helemaal de kluts kwijt.

De heer Van Lunteren: Ik was bij de eerste paragraaf.

De voorzitter: Oh, nou, vervolg uw betoog.

De heer Van Lunteren: Ja, oké. Ik zal u een herhaling van mijn bijdrage bij het agendapunt over de P-Miek herhalen. Maar laat duidelijk zijn dat wij dus zorgen hebben over de zon-windbalans. Betekende dat we dus die balans zo goed mogelijk willen houden. Daarom wil ik hier enkel onderstrepen dat de plaatsing van grote windmolens wat Volt betreft een onvermijdelijke noodzaak is om een gezonde energiemix te hebben. En bij zo'n gezonde energiemix horen dus natuurlijk ook andere energiebronnen. Over windenergie wil ik dan nog wel graag iets zeggen. Tijdens het praten met de Staten van afgelopen woensdag werd meermaals de term boerenwindmolens of boerenmolens genoemd. Als een soort alternatief voor de grote windturbines waar we het nu over hebben. Hoewel wij windenergie op alle mogelijke manieren willen blijven stimuleren zijn we van mening dat het plaatsen van kleinere windmolens of turbines en boerenmolens zoals ze genoemd werden een slechte optie is van twee werelden. Zoals ook genoemd in de SPS-sessie. Een grote windturbine werkt ongeveer net zoveel energie op als zeshonderdtwintig kleine molens. De opgewerkte hoeveelheid neemt exponentieel af met de hoogte. Neemt exponentieel toe met de hoogte natuurlijk. Dat betekent dus ook dat de benodigde grondstoffen, de uitstoot, de diverse soorten uitstoot per eenheid energie dus ook toenemen. Nee, die nemen we weer af met de hoogte. Het is al laat. Ook heb ik even snel zitten rekenen. Er vanuit gaande van een afstandsnorm van vier keer de tiphoogte zou bij de plaatsing van dus die zeshonderdtwintig kleinere molens zou je 33 procent meer land eigenlijk uitsluiten bijvoorbeeld van bebouwing. Kortom, waarom zouden we dit allemaal willen vraag ik me dan af met die kleinere molens. Dus wat Volt betreft kan een windmolen eigenlijk niet hoog genoeg zijn. Tot slot, voorzitter, laat me wel benadrukken...

De voorzitter: Het wekt natuurlijk wel allerlei reacties op. Mevrouw Ghijsels van de BBB, gaan we nu wel weer hetzelfde...

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Nee, over die hele kleine windturbines. Er is wel één voordeel, namelijk dat die zelfvoorzienend zijn. Dus een gesloten circuit kunnen opleveren, die boerderijturbines.

De voorzitter: Dat is feitenrelaas. Ja, ik denk dat ik meteen even doorga naar de heer Fiscalini van UtrechtNu!, met een interruptie.

De heer Fiscalini: Dank u wel, voorzitter. Ik hoor de heer Van Lunteren zeggen dat windmolens voor Volt niet hoog genoeg kunnen zijn. Dat wekt toch wel enige verbazing. Maar u had het net over kleine windturbines, die moeten zes keer de tiphoogte hebben. Maar hoe zit het dan met die grote windmolens? Die moeten toch ook, lijkt mij, minimaal zes, of eigenlijk, wat sommige kenners zeggen, tien keer de tiphoogte. Hoe kijkt u daar dan tegenaan, als u dus reuze windturbines hebt?

De voorzitter: Mijnheer Van Lunteren.

De heer Van Lunteren: Nee, mijn berekening ging ik vanuit van als kleine en hoge windmolens dezelfde tiphoogte zouden hebben, ongeacht wat die zou zijn. Ik heb in het rekenvoorbeeld F4 gebruikt, maar in principe blijft dat hoe groter de molen in principe, hoe meer land bespaard wordt ten opzichte van kleinere molens. En wel terugkomend op het punt vanuit de BBB, dat die kleinere molens, oké klein circuit, maar we hebben die energie ook op andere plekken nodig dan dat kleine circuit. Dus ook in die zin wordt niet echt een probleem opgelost. En ik...

De voorzitter: Vervolgt u uw betoog. Nog een vervolg, de heer Fiscalini, over de hoogte.

De heer Fiscalini: Ja, dank u wel. Niet meer zozeer over de hoogte, maar meer hoe hoger de windturbine is, toch de hoogte, dat er dus meer land bespaard wordt. Maar hoe groter windturbines zijn, hoe groter de

afstand moet zijn tussen windturbines en gevoelige bebouwing, maar ook windturbines onderling. Volgens mij zit je nu al bijna tegen een windturbine van 275 meter, dat je al bijna een kilometer afstand moet hebben. Dus hoe hoger ze zijn, je bespaart niet meer land, je besmet meer land, wat je uitsluit, bebouwing bijvoorbeeld.

De voorzitter: Mijnheer Van Lunteren.

De heer Van Lunteren: Voorzitter, het klopt dat per windmolen kost het meer land, maar per opgewekte hoeveelheid energie bespaart het juist enorm veel, dat is mijn...Dus per opgewekte hoeveelheid windenergie dus zou het een besparing betekenen. Als ik dan voorzitter nu...

De voorzitter: Nee, want er komt nog een interruptie aan. Ik weet niet of de heer Fiscalini nog een vervolg heeft? Nee. Ik zag ook een hand in de lucht gaan van mevrouw De Man van de VVD. Mevrouw De Man.

Mevrouw De Man: Dank u wel, voorzitter. Ik hoor altijd Volt spreken over burgerparticipatie, coproductie, wat doen we voor onze inwoners. Hoe rijmt het, deze wens, windmolens tot het einde van de hemel, met eigenlijk wat de inwoners graag zouden willen zien? En ook te refereren aan de windmolen op het eigen terrein van een boer waarin hij in zijn eigen energievoorziening kan voorzien.

De voorzitter: Mijnheer Van Lunteren.

De heer Van Lunteren: Ik denk dat het een heel terecht punt is van mevrouw De Man, dat wij Volt inderdaad burgerparticipatie in de diverse vormen waarin dat komt voor ons een groot goed is. Tegelijkertijd erkennen wij en dat is hopelijk de bekende lijn van ons op dit dossier, dat we met een klimaatwerkelijkheid zitten en dat we daar nu op moeten acteren. En dat we al eigenlijk, naar de mening van Volt, veel te lang bezig zijn. En daar wou ik eigenlijk ook mijn betoog mee eindigen. Dus wat dat betreft is het mooi dat deze interruptie nu komt.

De voorzitter: Vervolgt u uw betoog dan.

De heer Van Lunteren: Dus projectbesluiten zijn volgens Volt geen mooi middel, maar wel een uiterst noodzakelijk middel. En daarom zullen wij dit blijven steunen. Daarnaast begrijpen wij dat elke gemeente zijn eigen RES proces heeft doorlopen en dat dit dus mogelijk leidt tot wrange gevoelens in sommige gemeenten. Maar zoals ik bij eerdere interrupties heb gezegd, vanuit het oogpunt van klimaatrechtvaardigheid en solidariteit moeten we ook onze verantwoordelijkheid durven pakken, hoe moeilijk dat ook is. En nu ben ik klaar, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we nu toch echt verder, als het mag van de heer Van Lunteren, naar de SGP. Mijnheer Vermaat.

De heer Vermaat: Voorzitter, dank u wel. Als SGP hebben we een aantal punten die we in willen brengen bij de tussenbalans. En dan kunnen we verder uitweiden aan RES, et cetera. Maar dit is eigenlijk een soort brief die we bespreken. Maar de consequenties, dat komt natuurlijk eigenlijk later. En we missen een aantal dingen waarop wij denken dat een goede afweking door Gedeputeerde Staten zou gemaakt kunnen worden. De eerste heeft te maken met al eerder aangehaalde motie, wie goed doet, goed ontmoet. Want in de sessie die we eerder hebben gehad, heb ik gevraagd naar de cijfers van de grootschalige opwek van zon op dak van gemeenten. Want die is namelijk niet inzichtelijk. Want er wordt over categorie 1 en 2 gesproken. En dan gaat het over wind en zon op land. Maar er zijn ook diverse gemeenten die de zonneladder volgen. Die vanuit de Rijk door de voormalige minister Jetten naar de gemeente is gestuurd. Ga eerst zon op dak, kijk dan langs

infrastructuur, restgronden. En als het dan echt nog nodig is, kijk dan naar landbouwgrond. Om die zoveel mogelijk te ontzien. Maar wat doet GS met deze tussenbalans? Laat dat stukje weg. En wat ons betreft krijgen we dan een verkeerd beeld van wat de gemeente nu al doet. En in de memo is gepoogd aan onze vraag tegemoet te komen. Maar, voorzitter, als er op bladzijde 3 van de memo een, hoe zeg je, een tabel uit RES bod van 1.0 van de regio U16. Dat komt totaal niet overeen met wat er op dit moment na vijf jaar al is gerealiseerd en wordt opgewekt. Toen was ik blij om naar de achterkant van de memo, bladzijde 4, te gaan. Want daar staat duidelijk wat de gemeenten hebben aangeboden. Hiervoor willen we gaan. Maar zon op dak, grootschalig, niet meegenomen. En wat ons betreft moet dat er echt bij. Als dat niet wordt meegenomen gaan we een verkeerd beeld van gemeenten schetsen. En uit eigen ervaring, dat ga ik het toch even noemen, weet ik dat vorig jaar in november in de gemeente Vijfheerenlanden een eigen tussenbalans is gedaan. En toen werd al gezegd, we hebben 30, ongeveer 30 of 0,03 terawatt aan wind en 0,032 aan zon op dak. Dan zaten we al op 85 procent van ons gegeven ambitie waar we voor zullen gaan. Dat is hier niet te zien. Dus willen wij als Staten een goede afweging maken moet die erbij. En die toezegging wil ik echt vanavond van u krijgen. Dan tweede waar we ons zorgen over maken in het punt van de uitvoering dat is de conceptnormen die al bekend zijn. En die mogelijk zoals u vanmiddag aangaf ergens in, ergens medio volgend jaar worden vastgesteld. Maar de conceptnormen die zijn al wel bekend. En daar is al dus door heel veel, door heel veel mensen, wetenschappers en nog wat mensen naar gekeken. En die wijken toch wel iets af. Dus onze vraag zou willen zijn, wilt u ook op de zevenentwintig gebieden, als ik even goed zeg, ook die normen toe willen passen. Want de normen die nu zouden worden toegepast, zijn nog de oude, terwijl de nieuwere normen op een aantal dingen zoals geluid verscherpt worden. Dan een ander punt die wat ons betreft een verkeerde beeld geeft, is het stukje en dan pakken we toch maar even regio U16 er weer bij, ook omdat in de vorige sessie daar ook veel aandacht naar gaat en ook vanuit uw eigen brief. Dat wordt er gezegd, regio U16 gaat voor 0,3 tot 0,5 voor zon op dak. Dat hebben ze gezegd dat dat het meest haalbaar is. Maar dat is een zinsnede uit de RES 1.0 van 2019. We zijn nu vijf jaar verder. We zien dat de regio op meer dan 0,0 of 0,32 terawattuur aan zon op dak opwekt. Dus we gaan al richting de marge of binnen de marge die ze hebben aangegeven. We hebben nog vijf jaar te gaan. Dus waarom zou dat niet meer dan 0,5 kunnen worden? Daar hoor ik graag over. Zeker ook als we daar bijvoorbeeld de regio Amersfoort bij pakken. Die zeggen, 41 procent van wat we kunnen opwekken zetten we in voor zon. Al zou dat de regio U16 doen, dan zijn ze bijna, hebben ze bijna het gat van 0,25 terawattuur gedicht. Dan, al eerder genoemd, de inzet van de regio U16 ten opzichte van de hele provincie. Hier hebben ze 1,8 terawattuur ten opzichte van 2,4, dus dat is 75 procent van de energie opwek van duurzaam wordt door de regio U16 gedaan. Ik zou zeggen, een dikke pluim, maar als ik uw brief lees krijg ik toch een iets ander gevoel. Daarnaast als laatste nog het punt, het is nog geen 2030, dus kunnen er in die tijd nog zeker zaken gedaan worden. Neem dat ook mee. Dan richting GroenLinks zou ik willen zeggen over een stukje voorspelbaar en betrouwbaar, volgens mij door deze interventie van de provincie hebben we het naar ons toe getrokken. Terwijl ik denk als we de regio aan het woord had gelaten, dan hadden ze zelf hiermee aan de slag moeten gaan en nu zitten we steeds de wisseling tussen provincie en gemeente en dat is een eigenlijk een onbegonnen weg, maar de Staten hebben daar destijds voor besloten. Ik dank u.

De voorzitter: U krijgt een interruptie van mevrouw Matser van GroenLinks. Mevrouw Matser.

Mevrouw Matser: Ik ging mijn hand alvast opsteken, want ik dacht anders is het moment voorbij. U zegt, we mengen ons erin als provincie en dat maakt het proces minder voorspelbaar. Dat denk ik juist niet. We hebben volgens mij juist extra ruimte geboden aan die regio om het zelf weer op te pakken. Een half jaar, zes maanden extra hebben de gemeenten gekregen om het extra in te vullen. Om toch nog te voldoen aan dat bod. En dan op een gegeven moment moeten we denk ik inderdaad betrouwbaar zijn in de zin van, welke bijdrage leveren wij nou aan die duurzame opwek in Nederland? En dan ook zeggen van, als gemeenten gezamenlijk daarmee

niet over de brug komen, dan gaan we als provincie daarin ook zelf stappen ondernemen. Volgens mij is dat een vorm van betrouwbaarheid.

De voorzitter: Ik hoor niet per se echt een duidelijk...Mijnheer Vermaat.

De heer Vermaat: Ja, ik zou daar toch wel even op willen reageren. De uitgangspunt van de RES was en is wat ons betreft nog steeds zo, dat de spelers als gelijkwaardige partners opereren. Daarin hebben elke gemeente hun bod gedaan, zeggen we, hiervan kunnen geven wij onze handtekening, op een gemeente na dan. Maar de rest heeft dat wel gedaan, hier gaan wij voor en dat gaan we realiseren. Als je dat bij de regio hadden gelaten had de regio elkaar daarop aan kunnen spreken, maar nu is een van de partners heeft zich er boven gezet en die is het tegelijkertijd, maar dan moet ik zeggen met toestemming van de Staten, dus ik kan het de gedeputeerde niet aanrekenen, want hij voert uit waar uw Staten hem toe heeft opgedragen. Maar daar is eigenlijk een derde speler bij gekomen en vaak als een derde speler bij komt dan gaat het wijzen beginnen. Dat is eigenlijk precies volgens mij het spel waar we, het moment waar we nu in zitten. De ene gemeente wijst naar de andere gemeente, de regio wijst naar de provincie en ga zo maar door.

De voorzitter: Dat is een heel lang antwoord, mijnheer Vermaat.

De heer Vermaat: Dat is een beschouwing, voorzitter.

De voorzitter: Ja, dat is niet de bedoeling van een antwoord op een interruptie. Ik zie ook geen vervolg verder. En u was al klaar met uw betoog?

De heer Vermaat: Ja, mijn spreektijd is bijna eraf. Dus als ik misschien nog meer interrupties kan, kan ik nog wel even doornemen.

De voorzitter: Nee, ja, ik zie geen...Mijnheer, nee, geen verder geen interrupties. Dan sluiten we dit stukje dan even af. Dan gaan we naar de volgende fractie, dat is de PVV. Geef ik het woord aan de heer Van der Star.

De heer Van der Star: Bedankt, voorzitter. Geen inbreng van onze kant.

De voorzitter: Dank u wel. Ik heb begrepen dat de heer Breur er niet is. Dan gaan we dus naar de volgende. Dat is Forum voor Democratie en die is er ook niet. Dus dan gaan we naar de laatste fractie, 50PLUS. Dan geef ik het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw Hoek: Dank u wel, voorzitter. Laat ik beginnen, jarenlang stond in de structuurvisie, toen was de Omgevingswet nog niet helemaal niet eens in beeld, geen windmolens op Lage Weide, zonder draagvlak. Maar ja, op een gegeven moment kwam de Omgevingswet aan de horizon en de structuurvisie werd overboord gegooit. Dus, wat ik wil zeggen, voorzitter, is dat de stad Utrecht en inwoners uit de stad Utrecht hebben vaak het hoogste woord van hoe het wel moet, maar ze zien niet windmolens in hun directe omgeving en ze kijken er al helemaal niet op uit en ze horen ze ook niet. Maar de provincie Utrecht heeft dus nu het voornemen om op de grens van de gemeente Stichtse Vecht om daar windmolens te plaatsen. Dus, als Stichtse Vecht al verder niets doet, dan krijgen we er toch al vijf of zes. Hetzelfde speelt dan de andere kant, Amsterdam IJburg, heel veel mensen die allemaal vinden dat er windmolens geplaatst moeten worden, maar niet op IJburg. Dus, waar komen ze? In het Geingebied, op de grens aan de andere kant van Stichtse Vecht, ook stuk vier of vijf. Dus dan hebben we eigenlijk al tien windmolens. Ja, het is op de grens, maar we hebben ze wel. Voorzitter, ik wil toch zeggen dat soms ook wel eens een andere ruil mag zijn. De gemeente Stichtse Vecht, die iedere keer hier

genoemd wordt, want ja, die willen niet en dit en dat en zus en zo niet. Wij hebben heel veel grond beschikbaar gesteld voor hoogspanningsstations. Het begon bij Breukelen met één, nu is er onlangs komen er nog twee in Maarssen. Als je daar in de buurt van Maarssen, bij het Amsterdam-Rijnkanaal, daar hadden wij een geweldige, prachtige woonwijken kunnen bouwen. Kunnen we nu niet doen. Nou gaan er wel een aantal van die kabels onder de grond, tenminste, dat is het plan. Maar daar waar ze al zijn, daar bij Breukelen, ook onder die hoogspanningskabels, kunnen wij geen woningen bouwen. Tenminste wij, de gemeente Stichtse Vecht. Dus ik wil zeggen, soms is het ook wel eens een keertje voor wat hoort wat. Maar daar hoor je de gedeputeerde niet over. Nee, windmolens. Vervolgens kunnen wij, omdat die stations moeten er komen, want het is vanmiddag ook al ter sprake gekomen, die hele nieuwe wijk gekoppeld aan een sporttraject, de stad Utrecht en de gemeente Stichtse Vecht, daar komt ook een woonwijk bij. Ja, die zouden allemaal of zonnepaneel krijgen of op de andere manier gekoppeld worden. Dus op een andere manier met dieptegrond, dus warmte vanuit de grond. Maar ja, dat kan allemaal niet, want we hebben niet de mogelijkheid om die energie op te slaan. Dus, wat gaat er komen? Opeens gaan toch deze huizen allemaal weer aan het gas. Ja, dat is gewoon een heleboel stappen terug. Tenminste, we kunnen niet in de toekomst kijken, maar dit wil ik toch wel even zeggen, voorzitter. Een paar weken geleden hebben wij een hele interessante infosessie gekregen. Daar is ter sprake gekomen, en het is trouwens ook een keertje bij het praten met de Staten, is er ook nog een petitie aangeboden. Overal waar woningen staan al en waar windmolens dichterbij komen, soms wel tot 300 meter afstand, terwijl het eigenlijk 1000 meter moet zijn, heeft met de tiphoogte te maken. De waardevermindering van de woningen. Daar lezen wij helemaal verder niets over. Hoe wordt dat gecompenseerd? Ja, dat komt later wel. Dat is net zoiets als van, we doen nu het plan goedkeuren, dan gaan we daarna wel kijken hoe we het verder gaan oplossen. En dan wordt het dus niet meer opgelost. Ik wil dat toch wel eventjes zo zeggen. Daarnaast hebben we het er ook over gehad, ook met die infosessies, als je op een andere manier energie opwekt, dan zou dat in mindering gebracht kunnen worden naar de opdracht. Als je zegt, je moet 100 megawatt opwekken, dat moet gerealiseerd worden, met een windmolen of waar dan mee, of met zonnepanelen of waarmee dan ook. En je doet zelf, de huishoudens doen dat zelf al, 30 procent zelf opwekken op wat voor manier dan ook, of bezuinigen, dan zou dat in mindering gebracht kunnen worden. Daar horen we helemaal niets over. Nee, het gaat alleen maar over die gemeente en die gemeente en die gemeente willen geen windmolens. Dus, ik, 50PLUS, vindt dit geen democratische manier van werken, opstellen en eisen. Dat wilde ik eigenlijk op dit moment gewoon zeggen. Dat het niet gaat zoals het democratisch behoort te gaan. En de kiezer, die op dit moment dus, en ik heb nog 50, 49 seconden, die wel moet allemaal komen stemmen. Stem op ons, stem op ons, want dit, dat, dat en dat en dat. Dat is twee weken voor de verkiezing. En daarna bestaat de kiezer niet meer. Al die mensen die op dit moment aan het protesteren zijn of met ideeën komen, wat dan ook, die tellen niet. Totdat over een paar jaar weer verkiezingen zijn. Dan is het stem op ons, stem op ons. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: U krijgt een interruptie van mevrouw Rikkoert van de ChristenUnie.

Mevrouw Rikkoert: Bedankt, voorzitter. Ik had eigenlijk een vraag aan mevrouw Hoek. Kunt u het onderzoek delen waarin wordt onderbouwd dat de waarde van woningen daadwerkelijk vermindert? Of is dat een veronderstelling dat dat gebeurt?

Mevrouw Hoek: Dat de waarde van de woning vermeerderd?

Mevrouw Rikkoert: Vermindert.

Mevrouw Hoek: Ja, vermindert. Daar zijn rapporten over.

Mevrouw Rikkoert: Oké, en kunt u die dan wellicht eventjes naar mij sturen, dan ben ik daar ook weer van op de hoogte dat dat zo is.

De voorzitter: Dit had ook via een appje gekund. Maar goed, u was ook klaar met uw betoog, mevrouw Hoek?

Mevrouw Hoek: Dit was mijn betoog, voorzitter.

De voorzitter: Goed, dan was dit de eerste termijn vanuit de fracties. Dan kijk ik even naar rechts. Ik zou ook willen schorsen, want ik denk dat de sanitaire stop voor sommigen van ons...

Mevrouw Hoek: Voorzitter, nog even heel kort.

De voorzitter: Nee.

Mevrouw Hoek: Ik moet natuurlijk een vraag stellen, want anders krijg ik geen antwoord.

De voorzitter: Sorry?

Mevrouw Hoek: Ik moet natuurlijk een vraag stellen, want anders krijg ik geen antwoord van de gedeputeerde.

De voorzitter: Ja, maar...

Mevrouw Hoek: Ik wil graag een reactie op wat ik heb gezegd van de gedeputeerde.

De voorzitter: Maar ik heb gezegd, nee, mevrouw Hoek, ik heb nu de eerste termijn afgesloten. Dus de heer Van Essen heeft ook volgens mij niks gehoord door mij gepraat. Dus we gaan schorsen, ik denk vijf à tien minuten. Tien minuten. We gaan tien minuten schorsen. Dan schors ik tot vijf voor half. Beste mensen, het is inmiddels tijd, alleen ik zie nog geen college binnenkomen dus ik denk dat we nog heel even moeten wachten. Beste mensen, als iedereen zijn of haar plaats wil innemen dan kunnen we verder gaan met de commissievergadering. Ik hoor nog wat rumoer op de gang. Komen nog wat mensen binnen. Gaat u allen snel zitten, dan wil ik het commissiedebat vervolgen en wil ik graag het woord geven aan de gedeputeerde de heer Van Essen voor zijn beantwoording op dit onderwerp.

De heer Van Essen: Dank, voorzitter. Wat ik zal doen is u eerst meenemen in een aantal onderwerpen. De noodzaak, zijn de doelen nou gehaald of niet? Planuitval, hoe komen we nou tot keuze van gebieden? Welke criteria hanteren we daarvoor? En dan nog een aantal aandachtspunten die u ons heeft meegegeven. En dan nog een aantal iets meer specifieke vragen. Daar zal ik doorheen lopen. Om te beginnen de noodzaak. Een aantal van u, en we begonnen eigenlijk met BBB, die zegt, is het doel nou niet gewoon gehaald of in zicht? En daar hebben we natuurlijk ook begin dit jaar, ook richting gemeente, zijn we er heel duidelijk over geweest. Welke plannen tellen wij mee? En daar zijn we eigenlijk al best wel coulant ten opzichte van de RES 1.0. Want daarin was de ambitie voor 1 januari 2025, dat is over een tweeënhalve maand, om dan alle plannen ruimtelijk vergund te hebben. Dat gaat niet lukken. In geen van de regio's overigens. Maar we hebben wel gezegd, plannen die, waarbij ook duidelijk is hoe de ruimtelijke procedure daar doorlopen gaat worden, waar een raadsbesluit ligt, dat soort plannen nemen we mee. Die aansluitbaar zijn, dat soort plannen nemen we mee. Wij hebben eigenlijk daar, nu zijn we, dat hebben we ook in de werksessie kwam dat aan de orde, enigszins coulant in geweest. Omdat we een categorie 2 hebben toegevoegd, waarvan we zien dat gemeenten dat raadsbesluit misschien nog net niet voor de zomer konden nemen en er nu wel mee bezig zijn. En dat is

eigenlijk de categorie van de BBB zegt, dat zijn net iets te zachte plannen. Ga die nou groter maken, ga die uitharden, ga daarmee verder. Dat is eigenlijk wat we met die categorie 2 doen. Dus dat zijn ook gemeenten waar we op dit moment actief ook toe oproepen samenwerken om die plannen concreet te krijgen. Om zo ook tot extra plannen te komen. Maar dan toch als we kijken naar het geheel, want dat is ook die categorie 2, dan kunnen we niet anders constateren dat dan in de regio Amersfoort er op dit moment voldoende plannen liggen. Ook moet ik zeggen, daar gold dat in de RES 1.0 de onderbouwing er echt nog niet was. Dus ook wel chapeau voor de gemeente dat ze met elkaar daar tot keuzes zijn gekomen. In de regio Foodvalley liggen we wel op koers. Al moet ik daar, en dat is misschien ook wel meteen laat ook wel de dynamiek op dit dossier zien, wel al een kanttekening bij maken. Er is namelijk onlangs een motie aangenomen in de gemeenteraad van Rhenen. Die zegt, wind in dat gebied wat wij in categorie 2 hebben staan, dat zien we eigenlijk toch niet zo zitten. Dat is heel recent gebeurd. Dat ik heb ook op basis daarvan een bestuurlijke afspraak gemaakt met wethouder van Rhenen om hoe dat speelt, hoe ik dit moet interpreteren. En dat zal dus ook kunnen betekenen dat er in de regio Foodvalley de conclusie, zoals wij die intussen op balans 2 hadden staan, dan wellicht toch bijgesteld moet worden. Ik kan u op dit moment daar ook niet meer over melden dan dit. Maar het leek me wel goed, nu we toch dit debat hebben om u wel dit te laten weten. En dan de U16 waar die inderdaad gezamenlijk een regionaal bod van 1,8 hebben gedaan in zowel in dat concept RES, in de RES uiteindelijk ook bekrachtigd, hier gaan wij voor, de 1,8. Daarvan is de conclusie, ook als we categorie 2 meetellen, dat er gewoon een gat overblijft. Dus dat is ook de reden waarom we richting ook U16 en gemeenten aangegeven hebben dat we daar toch echt voor zien dat een projectbesluit om dat gat dicht te lopen onvermijdelijk is. De vraag van een aantal fracties is, hoe gaat u nou verder met planuitval om? Want dan heeft u straks een mand van projecten, grotendeels vanuit gemeenten, enkele vanuit met projectbesluiten van de provincie, deels op verzoek van gemeenten, deels dan niet op verzoek en er gaat ergens toch nog iets mis. Hoe dan? Kunt u niet beter een wat ruimere mand nu aan de start brengen om rekening te houden met planuitval? Wij hebben daar niet voor gekozen, ook omdat wij het opportuun vinden om gewoon vinger aan de pols te houden en op het moment dat er plannen uitvallen dan wel te kijken wat er dan extra nodig is. Dat betekent wel, en ik hoorde mevrouw De Man zeggen, dat geeft dan wel wat onzekerheid, want het kan zijn dat een gemeente die zegt die nu denkt, hoeft niks dat er dan toch op een gegeven misschien over een half jaar of een jaar een extra plan nodig blijkt te zijn. Ja, het alternatief zou zijn dat je nu extra plannen in de pijplijn gaat stoppen om met planuitval rekening te houden. En dat leek ons op dit moment minder verstandig, dus dat is de reden waarom we deze keuze zo aan u hebben voorgelegd. Maar als u dat anders wil, dan kan dat natuurlijk.

De voorzitter: U krijgt een interruptie van mevrouw De Man van de VVD.

Mevrouw De Man: Dank u wel, voorzitter. De heer Van Essen zei dat we het bod nu op moeten plussen. Nee, dat is absoluut niet mijn voorstel. Het was meer dat ik me zorgen maak over die onzekerheid en dat ik vroeg om een goed proces daaromtrent.

De voorzitter: Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Voorzitter, dat herken ik. En ik denk ook dat het belangrijk is om in die zin ook richting gemeenten te blijven communiceren. Wij willen echt met elkaar die bodem halen, die totaal 2,4 terawattuur. Het betekent dat als er iets afvalt, dat we toch met elkaar gaan kijken hoe dat bod in te lopen is. In. En dat daar dan ook gewoon die kansrijke gebieden voor weer in beeld kunnen komen. Degene die daar in eerste instantie toch niet voor nodig leken.

De voorzitter: U krijgt ook nog een interruptie van de heer Fiscalini van UtrechtNu!

De heer Fiscalini: Dank u wel, voorzitter. Ja, als de gedeputeerde begon over planuitval. Over een klein anderhalf jaar zijn de gemeenteraadsverkiezingen. Kan zomaar zijn dat er een partij komt in verschillende gemeenten die zeggen, wij zijn bijvoorbeeld fel tegen windturbines. Of juist niet. Hoe wordt daar dan mee omgegaan? Ik kan me zo voorstellen dat een aantal gemeenten die nu een bod hebben ingeleverd voor windturbineplannen, dat die dat dan uiteindelijk terugtrekken, omdat er een andere partij de grootste is geworden.

De voorzitter: Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Voorzitter, dat kan. Dat is natuurlijk bij de vorige gemeenteraadsverkiezingen hier en daar ook gebeurd. Dat is er wellicht ook mede debet aan dat sommige regio's meer moeite hebben om hun, hoop moeite hebben om hun bod gestand te doen. Dat is natuurlijk waar je met elkaar mee te dealen hebt. Tegelijk, er ligt wel een raadsbesluit van inderdaad vijftientig gemeenten die zegt, dit bod gaan wij waarmaken. Ook een nieuw bestuur heeft zich daartoe te verhouden en heeft dat te respecteren. Dus dat is wel de bestuurlijke continuïteit die we ook van elkaar mogen verwachten.

De voorzitter: Nog een vervolgintrruptie, mijnheer Fiscalini.

De heer Fiscalini: Dus als ik de heer Van Essen goed begrijp, is het eigenlijk dus niet mogelijk dat een nieuwe partij de verkiezingen zou winnen op basis van bijvoorbeeld geen windturbines in gemeente X, als die plannen er al wel zijn. Dan gaat het gewoon door. Klopt dat zo dan?

De voorzitter: Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Ik denk dat in die zin klopt dat die bestuurlijke continuïteit belangrijk is. Er kan natuurlijk altijd een gesprek geopend worden van, is er een alternatief. Dat kan. Ik denk wel dat de historie op dat dossier laat zien dat dat niet eenvoudig is. En wat natuurlijk ook kan, maar dat is een heel andere reden, dat technisch op een gegeven moment bepaalde locaties toch onmogelijk blijken. Het is niet zo dat als je een project begint dat je zeker weet dat je de eindstreep haalt. We zien natuurlijk toch dat er om wat van reden dan ook op een gegeven moment een project kan stranden. Maar dat is een andere situatie dan puur een politieke wijziging.

De voorzitter: Dan zag ik nog een handje van mevrouw Ghijssels van de BBB met een interruptie

Mevrouw Ghijssels-Kerkhoff: Ja, ik hoorde bij het beantwoorden van de vraag naar aanleiding van, moeten we niet gewoon eerst duwen op het initiële RES bod, hoorde ik u zeggen, categorie 2 is dat eigenlijk al. Toen dacht ik, dat klinkt eigenlijk wel redelijk. Maar ik denk er nu even over na. En ik denk, als ik nou naar de tabel kijk, dan is dat niet het geval, want er is dus nog een restcategorie. Ik noem één voorbeeld, maar misschien begrijp ik het niet goed. Utrecht heeft dus gezegd, ruim 500 gigawatt uur. Zij hebben nu 255 in categorie 1 of 2. Dan mis ik daar dus nog ongeveer de helft, iets minder dan de helft, iets meer. Mijn voorstel is dus, waarom niet eerst die gemeenten die een bepaald bod hebben gedaan zeggen, jullie hebben A gezegd, nou willen we ook B of C. En dat is dan niet categorie 2, maar welke categorie is dat dan wel?

De voorzitter: Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: De tabel, en dat is ook denk ik de reden waarom we er wel met enige omzichtigheid mee om moeten gaan, zijn wel echt appels en peren. De gemeente Utrecht heeft destijds inderdaad aangegeven,

als wij alle mogelijkheden die er wellicht zouden kunnen zijn bezien, zouden benutten, dan zouden wij hierop uitkomen. En in ons beleid staat dat we al die opties willen gaan benutten. Er zijn onderweg locaties bijgekomen, er zijn voor locaties duidelijk geworden dat ze niet mogelijk waren. Gewoon technisch niet. En daardoor locaties zijn afgevallen. En dat zie je bijvoorbeeld ook in Zeist.

De voorzitter: Vervolg nog, mevrouw Ghijsels.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Ja, want dat voelt toch in het pakket van spelregels en procedures die we met elkaar afspreken, dan toch wel als wat oneerlijk. Want een andere gemeente heeft misschien ook, die heeft minder geboden. Daar ontstaat ook een probleem waar technisch iets mogelijk is of burgers het niet willen, I don't know. En die krijgen vervolgens een, wat ik zeg, daar zit de grote verontwaardiging vanuit de BBB, een extra hoeveelheid als potentieel locatie bij zich neergelegd.

De voorzitter: Interruptie mag wel echt korter hoor. Het gaat wel heel lang duren allemaal. Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Voorzitter, dit is vanuit de veronderstelling dat het RES bod van de U16 tot stand is gekomen door de individuele van bodem van gemeenten op te tellen en daar een nietje doorheen, te zeggen, dat is de RES U16. Dat is niet het geval. Het zijn gemeenten die met elkaar gezegd hebben, wij staan met elkaar voor de 1,8 en we weten nog niet precies hoe we dat gaan invullen. En dit zijn ambities, plannen, ideeën, bodem van verschillende gemeenten. Dat waren echt appels en peren. Heel verschillende status hadden die ook. Maar ze hebben met elkaar afgesproken, wij gaan samen voor de 1,8. We weten dat er nog extra locaties bij moeten komen en dan gaan we samen ook de schouders onder zetten. Dat is wat er in de RES 1.0 van de U16 is afgesproken. En ik kan op dit moment niet anders dan constateren dat dat onderweg zoeken naar locaties veel heeft opgeleverd, maar niet voldoende.

De voorzitter: Tot slot.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Ja, tot slot. Ik kan zelf spreken voor wat betreft De Ronde Venen. Ik heb dat hele proces eigenlijk meebeleefd. Daar is wel degelijk op gemeentelijk niveau een heel lang proces geweest over hoeveel en op wat voor manier we een bod gingen neerleggen. En nu wordt net gedaan, ja, met de hele regio is er een algeheel bod neergelegd. Volgens mij ligt dat genuanceerder.

De voorzitter: Mag echt korter. De heer Van Essen nog.

De heer Van Essen: Ik zeg ook, het verschilt per gemeente. Gemeente Ronde Venen stond voor nul in RES 1.0, want die hadden nog helemaal geen bod op dat moment. Zo heeft u ook in de tabel kunnen zien, die stond nog voor nul. En dat is later heeft de gemeente Ronde Venen gezegd, dit hopen wij bij te gaan dragen. Ik wil toegaan naar het volgende onderwerp.

De voorzitter: Nee, want we gaan nog een interruptie doen. Mijnheer Vermaat van de SGP.

De heer Vermaat: Voorzitter, dank u wel. Vervolg op de interruptie die net al gepleegd werd. U geeft, en dat even om het voorzitter, de gedeputeerde geeft aan dat de gemeenten een gezamenlijk bod. Maar de RES regio's, die hebben de gemeenten toch niet zelf gekozen. Daar zijn ze door de landelijke overheid toe bepaald, tot een bepaalde regio veroordeeld, om het even heel negatief uit te spreken. Dus dat u zegt, er zijn grote

gemeenten die hebben veel meer aangegeven, maar uiteindelijk leveren ze niet. Ja, dat is dan toch niet helemaal iets waar ze dan, in vergelijking met de opmerking van de BBB, daarvoor hebben gekozen.

De voorzitter: Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: We gaan nu heel erg een historische verhandeling krijgen, maar ik krijg de vraag natuurlijk, ik wil hem best beantwoorden. De mogelijkheid was voor een gemeente om zich terug te trekken uit een regio en zelf bilateraal afspraken te maken met partners. Er is geen één gemeente die dat gedaan heeft. Ik denk dat het ook beter is. Het idee was van een RES regio om dit onderwerp op een regionale schaal te beoordelen. Omdat windturbines, zonnepanelen in één gemeente al gauw ook impact hebben op de buren. En je dat dus op een iets groter schaalniveau moet bekijken. Dat is de reden waarom er gekozen is voor een regionale benadering en geen lokale benadering. Anders had het ook gewoon zesentwintig lokale energiestrategieën kunnen zijn. Maar daar is ook vanuit het Klimaatakkoord bewust niets voor gekozen. Ik ga door, voorzitter, met de keuze voor gebieden. Want ik heb eigenlijk een aantal fracties toch horen vragen van, hoe werkt dat nu? Want u heeft eigenlijk aangegeven, wij als college, hoe wij dat voor ons zien. Ook wat wij op dit moment zien als te verwachte gat in de U16. Ongeveer die 0,25 terawattuur. Ik heb u er ook aangegeven dat wij met de categorie 2 bezig zijn. En ook hoop hebben dat dat nog meer gaat opleveren. Maar dat kunnen we natuurlijk niet helemaal overzien. Wij zullen daarbij de motie wie goed doet, wie goed ontmoet uiteraard volgen. Dus u geeft aan, gemeenten die goed bezig zijn, die een goede klimaatbijdrage leveren, dat die als laatste aan bod komen. U heeft ook eerder via de omgevingsvisie, maar ook via de tussenbalans 2, ook een aantal andere criteria aan ons meegegeven die we zullen volgen. Bijvoorbeeld concentreren langs ook logische lijnen in het landschap. Het burgerforum, en velen van u memoreren dat ook terecht, heeft ons ook heel duidelijke criteria meegegeven. En ook een duidelijke prioritering. Zo min mogelijk overlast voor omwonenden, natuurwaarde zoveel mogelijk ontzien, en ook clustering als een belangrijk criterium. Dus we zullen die verschillende criteria benutten, waarbij ook uiteraard het moet voldoen aan de landelijke milieunormen. En een van de fracties vroeg, ik geloof dat het SGP was, ga die exercitie opnieuw doen. Ik kan de SGP geruststellen. Dat is al gebeurd in de plan mer, daarbij is al gekeken naar de ontwerpnormen. En de zevenentwintig meest kansrijke gebieden kunnen allemaal voldoen aan die ontwerp milieunormen, zoals die eerder door het Rijk zijn vastgesteld, waar binnenkort een definitieve versie van komt. Dus daar hebben we al op geanticipeerd. Dus wij zullen naar al die zaken kijken. En voor de U16, en dat is misschien enige verwarring ook, zeg ik naar de BBB, die zegt, is die laatste kolom dan hetgeen wat dan bijvoorbeeld een gemeente die op een gegeven moment in aanmerking komt voor een projectbesluit, wat daar gerealiseerd gaat worden? Nee, dat is het niet. Het is de totale potentie van de meest kansrijke gebieden in die gemeente. Die meest kansrijke gebieden zijn echt puur op basis van puur ruimtelijke criteria tot stand gekomen. Daar is een ruimtelijke plan mer is gekeken, waar past dat ruimtelijk het best? En die verdeling is gewoon wat we hebben laten zien. Ja, en dat is inderdaad, in de ene gemeente is er veel meer potentie dan in de andere gemeente. Maar het is niet zo dat als we een projectbesluit, dat we zeggen als er bijvoorbeeld in de gemeente vijf mogelijkheden zijn, zeggen, we gaan al die vijf gebieden een projectbesluit. Nee, dat zou niet redelijk zijn. Het moet natuurlijk wel redelijk, billijk ook wel enige, zou zeggen, verdeling van lust en lasten. Andere kant heeft natuurlijk ook het burgerforum ook al gezegd, ga het ook niet helemaal verkrummen. Dus een projectbesluit voor, wat is het, zes gebieden van twee molens, past daar natuurlijk minder goed bij. Maar om nou te zeggen, we gaan alle twaalf windturbines in één gemeente, dat lijkt me niet reëel. En dat zullen wij ook niet voorstellen. Dat heb ik u vandaag eigenlijk ook als aandachtspunt, u duidelijk horen meegeven. Dus dat zullen we ook meewegen.

De voorzitter: U krijgt een interruptie, nogmaals, van de heer Vermaat van de SGP.

De heer Vermaat: Voorzitter, de gedeputeerde geeft aan hoe hij richting zo'n verdeling mogelijk hoopt te komen. Dan noemt u de gebieden die zijn uitgekomen, maar ook de burgerplatform die advies heeft gegeven. Maar hoe weegt u de besluiten die in de gemeenteraden zijn genomen?

De voorzitter: Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Voorzitter, die hebben natuurlijk weer grondslag. Wie goed doet, goed ontmoet geeft daar natuurlijk al een deel invulling aan. Want gemeenten die zelf besluiten hebben genomen en grote stappen naar voren zetten die komen als laatste aan bod. Dus op die manier wordt dat meegewogen. Maar kijk, het is wel degelijk zo dat wij, en in die zin is het natuurlijk hebben we ook denk ik een heel voorspelbaar proces doorlopen. En richting gemeenten ook echt aangegeven, wij kijken op een gegeven moment wel, als het in een regio onvoldoende is dan gaan wij wel zelf een extra gebied aanwijzen. En dat zijn natuurlijk per definitie de gebieden waar gemeenten niet zelf al hebben opgepakt. Want dan hadden ze nu al in categorie 1 of 2 gezeten. Dus leuker dan dat kan kunnen we het natuurlijk ook niet maken. Dat is per definitie het geval. Dat het natuurlijk een locatie is die een gemeente niet zelf heeft opgepakt.

De voorzitter: Ik kom nog een interruptie en ik wil even opmerken, dit is voor iedereen een heel belangrijk onderwerp en de interrupties en de beantwoording daarop is echt heel erg lang. Dus let daar echt op om snel tot de kern te komen en bijzinnen eventueel te vermijden. Mevrouw Ghijsels van de BBB.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Korte vraag, in hoeverre speelt eigenlijk de aanbod vanuit grondeigenaren hier ook een rol in?

De voorzitter: Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Niet. We hebben natuurlijk een lokaal eigendom. Dat heeft u ook als aandachtspunt meegegeven. Dus dat is een belangrijke. Maar het is niet zo dat als we nou een partij een aanbod doen of zo. Nee, tot nu toe hebben we daar niet naar gekeken. Het gaat echt om die lokale initiatiefnemers, energiecoöperaties. Dat heb ik ook vele van u horen zeggen, lokaal eigenaarschap. Ja, dat is natuurlijk wel iets, op het moment dat er een energiecoöperatie klaar staat, dan helpt dat natuurlijk ook om tot een realiseerbaar project te komen. Maar uiteindelijk denk ik, zijn de criteria van het burgerforum en die motie die u heeft aangenomen, dat zijn wel twee heel zwaar wegende. Dat sluit ook aan bij bijvoorbeeld wat er al in de omgevingsvisie staat, wat er bij de tussenbalans 1 door u is vastgesteld.

De voorzitter: Het begon zo kort en hoopvol. Vervolgt u uw beantwoording, mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Voorzitter, dan heb ik nog de vraag van de SGP. Die zegt, kunt u zon op dak per gemeente aangeven? Dat kunt u terugvinden in de data die we u hebben verstrekt. Het is wel zo dat in RES 1.0 de manier waarop gemeenten om zijn gaan met zon op dak gewoon heel erg verschillen. Dus dat is echt appels met peren vergelijken.

De voorzitter: Ik moet u toch weer onderbreken, want de heer Vermaat heeft toch nog een interruptie.

De heer Vermaat: Voorzitter, dit wordt wel een belangrijk punt. Dat hebben we in de commissie of die eerdere sessie al aangegeven. Gemeenten hebben gewoon een punt zoals u dat, hoe zeg je dat, de huidige stand van zaken van hoeveel energie ze opwekken met zon op dak. Dat kunnen ze gewoon geven, want met regelmaat

wordt dat gemeten. En waarom wordt dat niet toegevoegd? Dat kan gewoon. Dan kunt u verwijzen naar een mooi documentje met potentie, maar dat is percentagewerk en dat is niet het feit.

De voorzitter: Echt korter. Ik zie ook een hand van de heer Borger. Ik denk dat dat een interruptie weer is op de heer Vermaat. Ik denk dat ik toch eerst even de heer Van Essen toch een kort woord geef om in te gaan op de heer Vermaat. Mijnheer Van Essen. Doen we. De heer Borger met een interruptie op de heer Vermaat.

De heer Borger: Dank u wel, voorzitter. Ik wilde via u informeren hoe de heer Vermaat kijkt naar energie die achter een meter geproduceerd wordt. Bij een bedrijf op een bedrijfsdak. En hoe zich dat verhoudt tot grotere projecten die apart op het elektriciteitsnet aangesloten zijn. En hoe je dat moet laten meetellen. Dus een bedrijf dat in eigen verbruik voorziet, hoe moet dat meegeteld worden in deze visie?

De voorzitter: De heer Vermaat met een reactie. Wel lastig waar we nu naartoe gaan, maar de heer Vermaat reageert hier op.

De heer Vermaat: Voorzitter, dank u wel. Als ik het goed heb, maar dat even vooraf, is het zo dat het grootschalig bij een grote opwek dan 15, nog maar even iets, eenheid, dan telt het mee in het RES bod. Alle kleine opwek zijn er buiten gehouden, dus het is ongeacht het feit of het bedrijf achter de meter of voor de meter, het gaat de zon opwek dat wordt gerealiseerd in een gemeente of in een regio. Dus dat telt daar gewoon mee.

De voorzitter: Voordat we verder gaan, mijnheer Van Essen, we zijn nu al, het is tien voor negen. Officieel stond er twee uur voor deze commissie. Ik had natuurlijk al een beetje ingeschat dat dit gezien het onderwerp iets zou uitlopen. Maar ik stel nu eigenlijk even voor om de heer Van Essen gewoon even zijn verhaal af te laten maken. En dan kunt u gewoon daarna even, als hij net met zijn laatste zin klaar is, even weer een hand opsteken voor interrupties. Dus bewaar even de interrupties, anders is het ook zo ondoenlijk om de heer Van Essen elke keer te onderbreken. Het ondergraft wellicht zijn verhaal en zijn à propos. Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Voorzitter, misschien toch even om het onderwerpje zon op dak af te ronden. Want ik hoor ook SGP zeggen, kan dat nou niet meer, die 0,5? Nee, dat is niet de inschatting van de rechtspartners zelf. De gemeenten zelf zeggen, oei, we staan nu net boven die 0,3. We hebben te maken met netcongestie. Maar als we echt alles uit de kast halen en het zit mee, dan hopen we toch die 0,5 te halen. Ik vind het vrij coulant dat wij met die 0,5 rekenen. Die is overigens niet onderverdeeld naar gemeenten. Maar dat is wel iets waar wij mee rekenen. En waar we terecht ook, vind ik, volledig op inzetten om dat te benutten. Het is niet reëel, dat vinden de 16 gemeenten zelf ook niet, om met meer te rekenen dan die 0,5. Dus zo moeten wij dat ook niet gaan doen. Dan kom ik op een aantal aandachtspunten die een aantal van u hebben meegegeven. Lokaal eigendom, dat hebben we natuurlijk al geborgd met dat kader. Waardevermindering van woningen, vraagt 50PLUS aandacht voor.

De voorzitter: Ik ga u toch nog onderbreken, omdat dit nog een beetje het onderdeel was van de beantwoording van de interruptie van de heer Vermaat. Dan geef ik de heer Vermaat echt tot slot nu het woord. En dan wil ik echt even verder gaan met de beantwoording. Mijnheer Vermaat, tot slot.

De heer Vermaat: Voorzitter, de gedeputeerde gaf een antwoord op een vraag uit mijn eerste termijn. Maar ik deed een interruptie over het opnemen in die kolom. In de tabel waar nu alleen wind wordt gedaan en zon op grond. Dat daar een kolom wordt toegevoegd. Dat ook per gemeente helder wordt wat ze doen aan zon op dak. Dat was mijn interruptie.

De voorzitter: Dat was de interruptie. Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Ik kan checken of die informatie beschikbaar is, maar dat heb ik niet paraat of dat onderverdeeld is naar gemeenten. Dan blijf ik erbij en dat is denk ik goed om te beseffen dat dat de appels met peren vergelijken is wat u dan doet. Ik ga verder, voorzitter. Ik noem een aantal aandachtspunten die ik van de eerste termijn heb meegekregen en die we ook zullen meenemen. Waardevermindering van woningen waar 50PLUS aandacht voor vraagt. Dat is na de compensatie waar initiatiefnemers uiteindelijk ook toe verplicht zijn. En dat zal ook geregeld worden. Een aantal partijen vragen ook naar de zon-windbalans. Dat is denk ik ook in de stukken terug te lezen. Dat is niet een uitgangspunt. Al hebben we natuurlijk ook in het coalitieakkoord wel staan dat we streven naar verbetering van de zon-windbalans. Maar we hebben er niet een kwantitatieve ambitie voor afgesproken. En als we inderdaad uiteindelijk de 0,25 terawattuur met wind via projectbesluit in de U16 mogelijk moeten gaan maken. Dan komen we, ik geloof, ergens tussen de 0,9 en 1,0 terawattuur aan wind uit. Dat is nog niet de gedroomde balans vanuit de netbeheerders. Maar het is denk ik wel een betere balans dan waar we eerder op leken te koersen. Nogmaals, dat is geen doel. Maar dat is wel een resultaat van waar we mee bezig zijn. Dan had ik nog, even kijken, dat zijn er niet veel meer, voorzitter. Ik snap uw ongeduld. ChristenUnie vraagt, eigenlijk voorbij 2030. De wereld eindigt dan niet. Tenminste niet dat ik weet. Het is altijd tricky dit soort uitspraken natuurlijk. Maar kijken we al voorbij 2030 naar opwek dan. Zijn we daar als college dingen aan het voorbereiden over RES regio's? Het antwoord is nee. Ik weet wel dat er bij het ministerie natuurlijk ook wel nagedacht wordt. Ook van het Nationaal Plan Energiesysteem. Er blijft behoefte aan ook nieuwe plannen. Maar hoe dat te organiseren, in RES regio's, op een andere manier. Moet je daar tot afspraken komen? Dat is gewoon op dit moment niet bekend. En daar is ook nog helemaal geen koers in gezet. En hoe dat, er is wel net een evaluatie gaande of volgens mij bijna afgerond van het Nationaal Programma RES. Dat gaat wel meer over het Nationaal Programma dan het functioneren van de RES regio's. En ik weet dat bij het ministerie wel nagedacht wordt over, hoe kunnen we de governance van energietransitie breed ook vorm gaan geven. Waarbij gekeken wordt naar de RES, maar bijvoorbeeld ook naar de warmtetransitie, naar de energyboards in relatie tot netcongestie. Omdat ook de samenhang tussen die verschillende trajecten steeds belangrijker wordt. Dus dat is misschien een wat langer antwoord, voorzitter, maar het leek mij wel belangrijk om dat ook met u te delen. Omdat dat misschien wat context geeft over wat er voorbij 2030 waaraan gedacht wordt. Dat zijn de vragen die ik had staan. En mocht ik nog iets vergeten zijn, dan word ik daar vast aan herinnerd. Dank.

De voorzitter: Dit was het einde van uw beantwoording, dan kijk ik even rond of er nog interrupties zijn. Ik zie een drietal, dan begin ik met de heer Fiscalini van UtrechtNu!

De heer Fiscalini: Dank u wel, voorzitter. Volgens mij is de gedeputeerde, via de voorzitter, één vraag van mij vergeten. Dat was wat de effectiviteit is van het gebruik van een PIP om de snelheid van projectrealisatie te verhogen en hoe dit dan wordt afgewogen tegen lokale autonomie. Daarnaast hoorde ik de gedeputeerde zeggen over de verhouding zon en wind. Het is niet...

De voorzitter: Het is een interruptie, dus het is niet een soort gemiste vragen rondje. Dus zullen we eerst die eerste vraag doen en dan heeft u nog een vervolginterruptie met die tweede vraag. Hadden we net ook met de heer Van Lunteren gedaan. Dus eerst die eerste vraag.

De heer Van Essen: Voorzitter, de constatering dat we natuurlijk extra plannen nodig hebben, dan is een projectbesluit wel de snelste procedure die we als provincie kunnen doorlopen. Waarbij ook belangrijk is te weten, wij zijn bevoegd gezag, ook op het moment dat de gemeente zelf een project op wil pakken, dan moet ze ons daar toestemming voor vragen. Dan moeten wij die bevoegdheid overdragen aan de gemeente. Dat

doen wij op verzoek, daar kunnen we ook voorwaarden bij stellen. Dus dat is ook iets wat wij ook van plan zijn om te doen aan gemeenten die zelf een plan willen ontwikkelen. Maar het is zeker niet uit te sluiten dat ook gemeenten die nu bezig zijn, toch als puntje bij paaltje komt zeggen, provincie, wij vinden het fijner als jullie toch die ruimtelijke procedure voor ons gaan doen. Ik sluit niet uit dat er nog een aantal gemeenten gaan zijn die dat beroep op ons gaan doen.

De voorzitter: Vervolginterruptie, mijnheer Fiscalini.

De heer Fiscalini: Dank u wel, voorzitter. Ja, de gedeputeerde had het erover, dat, sorry, dan was ik het bijna vergeten, over de zon-windverhouding van bijvoorbeeld TenneT, dat die helemaal niet ideaal is. Maar is dat eigenlijk dan een maatstaf waar de gedeputeerde zijn oor naar legt, of wat vindt een TenneT bijvoorbeeld?

De voorzitter: Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Ik denk dat het in ons gezamenlijk belang is dat er wel een voldoende zon-windbalans is en ook dat opwek in de buurt van gebruik is om het elektriciteitsnet enigszins betaalbaar te houden. Op het moment dat we daar met elkaar, dan komen we bijna in een debat van energievisie terecht trouwens, want dat gaat ook over de lange termijn. Maar als je daar helemaal geen oog voor hebt, dan moet het elektriciteitsnet wel dusdanig verzwaard worden dat het en een hele grote ruimtelijke impact heeft, maar ook uitzonderlijk duur. Dus ja, ik denk dat het belangrijk is om daar te kijken. Nogmaals, het is voor ons nu, voor 2030, meer een resultaat dan dat we daar een doel voor hebben afgesproken.

De voorzitter: Geen vervolg meer? Dan ga ik naar de SGP, de heer Vermaat met ook nog een interruptie op de gedeputeerde.

De heer Vermaat: Voorzitter, misschien nog met een vervolginterruptie. Een vraag, u gaf aan in uw beantwoording, de toepassing van de mogelijke nieuwe normen. Zijn dat toegepast op de kansrijke gebieden die ons voorgelegd zijn? Dus als in het volgend jaar wordt vastgesteld, verandert daar niets aan? Heb ik dat dan goed?

De voorzitter: Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Dat klopt, er zijn vaak meerdere opstellingen mogelijk binnen zo'n gebied, maar binnen ieder gebied kan in principe gerealiseerd worden, kunnen minstens drie turbines, even uit mijn hoofd, gerealiseerd worden binnen de ontwerpnormen. Ja, dat is juist.

De voorzitter: Een vervolg nog?

De heer Vermaat: Ja, vervolg hierop dan toch, voorzitter. Helder. Dan zou het kunnen zijn dat in optie waar bijvoorbeeld nu mogelijk eventueel vier windturbines kunnen komen, dat het eventueel straks dan toch drie worden, maar wel op dat gebied.

De voorzitter: Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Ja, wat er uiteindelijk precies per gebied mogelijk is, dat hangt van ongelooflijk veel dingen af. En ook die windnormen, het is nog steeds een ontwerp, dus ook na definitieve vaststelling kunnen er dingen veranderen. Maar ieder gebied kan benut worden met minimaal de windturbines, drie turbines, soms

vaak ook in meerdere opstellingen. En heel vaak zijn er natuurlijk ook meer turbines mogelijk, binnen de normen zoals die als ontwerp zijn vastgesteld door het Rijk.

De voorzitter: Tot slot nog, mijnheer Vermaat.

De heer Vermaat: Voorzitter, een vraag en een kleine opmerking over het stukje zon op dak in de stukken. Dan denk ik dat het beter is buiten de vergadering om even te overleggen wat ik precies bedoel. Want voor mij bestaat er veel verwarring over. De vraag die ik dan als laatste heb is, als ik het goed heb, wordt er binnen de regio's verschillend gekeken of naar het potentie van zon op dak wat meegenomen wordt in dit bod. 41 procent in de regio Amersfoort en 23/29 procent in de anderen. Waarin kan dat verschil dan als je, nou toch denk ik zon op dak, daar zit weinig verschil tussen regio's, toch?

De voorzitter: Wel redelijk de techniek in, maar mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Ik weet niet precies waar de percentages, waar de informatie aan refereert, of dat het percentage is van het bos of percentage van de potentie die benut zou kunnen worden. Dus ik snap de vraag niet helemaal.

De voorzitter: Een herhaling van de vraag, een verduidelijking, want het was eigenlijk uw laatste interruptie.

De heer Vermaat: Ik zal voor een verduidelijking gaan, voorzitter. Het is percentages ten opzichte van de potentie.

De voorzitter: Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Voorzitter, het is een regionaal proces dus per regio is er een bod gedaan en ook een hoe dat ingeschat kan worden. Ik weet, en het hangt ook af van over wat voor daken heb je het. Zijn er grote daken in de bod, hoeveel er benut is verschilt natuurlijk ook per regio en per gemeente. Dus daar hebben we ook, het zijn ook regionale processen.

De voorzitter: Gaan we naar GroenLinks. Mevrouw Matser had ook nog een interruptie op de gedeputeerde.

Mevrouw Matser: Dank u wel, voorzitter. De gedeputeerde heeft deels antwoord gegeven op mijn vraag over planuitval. We houden een vinger uit de pols, we blijven het heel nauw in de gaten houden. We willen liever geen verkrumeling. Maar toch wil ik hem vragen om nog extra toelichting te geven als we weten dat in de fase van de bouw ongeveer 1 op de 20 projecten niet slaagt. Dat is in de laatste fase. Dan weten we dat er toch een kans is dat ondanks dat we dit beleid gaan voeren, we onze doelstelling niet gaan halen. Hoe voorkomen we dat nou? Welke acties ondernemen we om nu tot meer te komen zodat we later onze doelstelling kunnen halen?

De voorzitter: Het punt is duidelijk, denk ik. Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Voorzitter, het is niet zo dat je precies kan mikken op 2,4 en weet dat je daar precies uitkomt. Zo werkt het natuurlijk ook niet, want ieder project kan uiteindelijk onderweg toch soms misschien iets meer, soms iets minder. Soms is het misschien voor een business case nodig dat er een extra turbine ergens gerealiseerd wordt. Volgens mij moeten we nu een pijplijn in gang zetten die zicht geeft op die 2,4. Dat is waar het voorstel wat we ook, het plan zoals we het in de Staatsbrief hebben benoemd op ziet. Ja, en het is inderdaad een risico. Als u zegt ik weet 100 procent zeker dat we hier 2,4 halen, dan moeten we meer plannen

in die pijn stoppen. Maar dan is de kans dat je op 2,6 uitkomt natuurlijk ook groter. Ja, dat is uiteindelijk een afweging. En wij hebben wel gemeend, ook gezien ook de samenwerking met de regio en ook wel denk ik de zwaarte van het instrument projectbesluiten. Want wij zijn ons bewust dat het natuurlijk best een fors middel is dat we inzetten. Dat we op dit moment ook echt mikken op die 2,4. En als er dingen toch onderweg weer uitvallen, dat we dan toch wat zullen moeten bij schakelen. Dus dat is de reden dat we voor die strategie kiezen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan had ik verder geen...Mijnheer Fiscalini. U bent wel geweest met een rondje.

De heer Fiscalini: Ja, en dit is een ander onderwerp.

De voorzitter: U kent de regels, dus het mag nog. Ik wilde wel afsluiten, maar gaat uw gang.

De heer Fiscalini: Dank u wel, voorzitter. Ik was een klein beetje, raakte ik een beetje in de war door het antwoord van de gedeputeerde aan de heer Vermaat. Dat er in ieder zoekgebied dus wel drie windturbines minimaal mogelijk zijn. Maar hoe kan de gedeputeerde dat, via de voorzitter, zo stellig zeggen als de normen nog aangepast kunnen worden? Of hebben wij met onze zoekgebieden dan een hele grote marge al genomen, dat mochten de richtlijnen aangepast zijn dat er alsnog ruimte is voor drie windturbines?

De voorzitter: Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Voorzitter, mijn uitspraak ging over de ontwerpnormen. Ja, als er een kabinet straks besluit dat er twee keer tiphoogte, één keer tiphoogte wordt, of tien keer tiphoogte, ja dan heeft dat natuurlijk nogal impact op wat er mogelijk is, dat is evident. Dus waar ik aan refereerde, waren de ontwerpnormen, niks anders.

De voorzitter: Goed, dan sluiten we de eerste termijn helemaal af. En dan gaan we naar de tweede termijn. En u kent inmiddels de vorm van die tweede termijn. Dan gaan we met elkaar het debat aan. Of tenminste, u gaat met elkaar het debat aan. Ik inventariseer even welke fractie het woord wil voeren. Steek als u dat wilt even uw hand op. Ik zie een drietal fracties. Ga ik even zo, begin ik bij mevrouw Matser van GroenLinks. Die toch even moet nadenken wat ze dan gaat zeggen.

Mevrouw Matser: Voorzitter, ik dacht, volgens mij is dit ook een moment om aan te kondigen of we wel of geen amendementen of moties willen indienen. En ik denk dat GroenLinks wil zich daar nog even op beraden. Laat ik het zo zeggen.

De voorzitter: Ja, amendementen kunnen we natuurlijk niet indienen.

Mevrouw Matser: Nee, excuus inderdaad, een motie.

De voorzitter: Dan heeft u, zoals ik al bij mevrouw Ghijsels zei, twee middelen, de agenderingsmotie en de actualiteitsmotie. Mevrouw Ghijsels heeft ook een bijdrage hier in de tweede termijn.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Het is dan meer een uitnodiging, misschien niet meer voor vanavond, maar volgens mij heb ik wel mijn zorgpunt, of het zorgpunt van de BBB kenbaar gemaakt. En ik zou toch partijen willen uitnodigen om mee te denken aan een motie waarin je feitelijk wat we aan de bovenkant wel hebben georganiseerd, wie goed doet, goed ontmoet, hartstikke mooi. Maar aan de andere kant, wie even achterloopt, toch op een bepaalde manier niet de hoofdprijs in negatieve zin om zijn oren krijgt, om daar over

na te denken met ons. Want het is best een lastige om dat op een goede juridische manier georganiseerd of geformuleerd te krijgen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u. Dan de SGP, de heer Vermaat, die ook nog een bijdrage heeft in de tweede termijn.

De heer Vermaat: Voorzitter, laten we tot slot zeggen, laat regio's werken en zorg ervoor dat ook naast wind ook naar andere dingen nog worden gekeken die mogelijk zijn.

De voorzitter: Met nog een seconde op de klok. Er zijn verder geen bijdragen meer. Dit is geen Statenvoorstel, dus we hoeven niet te bepalen hoe het naar de Staten gaat. U hebt gehoord, er zijn een aantal ideeën opgeworpen door een aantal fracties. Dus u kunt daar natuurlijk allemaal met elkaar in overleg gaan.

3. Sluiting

De voorzitter: Ik wil u allen heel erg bedanken. Ik denk dat we allemaal een beetje toe zijn aan nu wat rust na zo'n lange dag. Ik wens jullie allemaal een hele fijne avond. En tot de volgende keer. Ik sluit de vergadering.